

บทที่ 5

พัฒนาการของอำนาจท้องถิ่น พ.ศ.2503 – 2516

ในบทนี้ต้องการแสดงให้เห็นว่าภายหลังจากการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ พ.ศ.2504 เป็นต้นมา ได้เกิดการขยายตัวของเศรษฐกิจในภาคตะวันออก โดยเปิดโอกาสให้กลุ่มคนจำนวนหนึ่งเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสร้างฐานะจนเติบโตขึ้นเป็นกลุ่มอำนาจท้องถิ่นใหม่ที่มีฐานอำนาจทางเศรษฐกิจ ในขณะที่กลุ่มอำนาจท้องถิ่นที่เติบโตขึ้นในทศวรรษ 2490 และถูกปราบปรามในพ.ศ.2502 ได้กลับมาขยายฐานอำนาจทางเศรษฐกิจและกลายเป็น "เจ้าพ่อภาคตะวันออก" ที่สามารถผูกขาดธุรกิจบางประเภทในท้องถิ่น หรือขยายการผูกขาดธุรกิจหลายประเภทออกไปสู่ระดับภูมิภาค รวมทั้งได้สร้างเครือข่ายทางการเมือง โดยเข้าไปมีความสัมพันธ์กับอำนาจทางการเมืองในระดับประเทศ และเข้าสู่อำนาจทางการเมืองเพื่อค้ำจุนผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ

ในทศวรรษ 2510 มีกลุ่มอำนาจท้องถิ่นที่เติบโตขึ้นมาใหม่ ซึ่งมีศักยภาพทางเศรษฐกิจสูงมาก โดยสามารถผูกขาดธุรกิจแบบครบวงจรในระดับภูมิภาคและเข้าไปมีความสัมพันธ์กับอำนาจทางการเมืองในฐานะเป็นผู้สนับสนุนนักการเมือง เพราะฉะนั้นในช่วงเวลานี้กลุ่มอำนาจท้องถิ่นจึงมีพัฒนาการเติบโตเป็น "เจ้าพ่อภาคตะวันออก" ที่ใกล้เคียงกับในปัจจุบัน

5.1 การดำเนินนโยบายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ: การขยายตัวของเศรษฐกิจในประเทศไทย

การดำเนินนโยบายตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติในประเทศไทยที่เกิดขึ้นตั้งแต่ พ.ศ.2504 ภายใต้อำนาจของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ สะท้อนให้เห็นถึงความเติบโตของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมในโลกเสรี การบริหารประเทศโดยดำเนินนโยบายเศรษฐกิจแผนใหม่ สืบเนื่องมาจากจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ พยายามแก้ไขปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการขึ้นมามีอำนาจของตน แนวทางการบริหารประเทศดังกล่าวมาจากการปรึกษาหารือระหว่างกลุ่มผู้นำระดับสูงของอเมริกันและจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์¹

---

¹ อุกฤษฏ์ ปัทมานันท์, "สหรัฐอเมริกากับนโยบายเศรษฐกิจไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาค วิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526), หน้า 69.

ในขณะเดียวกันนโยบายทางการเมืองของสหรัฐอเมริกาที่ต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ ต้องการให้ประเทศไทยมีรัฐบาลที่เข้มแข็ง โดยทำให้เศรษฐกิจเติบโตขึ้นบนพื้นฐานของทุนเอกชน สหรัฐจึงสนับสนุนแนวทางเศรษฐกิจแบบใหม่ ด้วยการเสนอนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติขึ้นในประเทศไทย ซึ่งมีที่มาดังนี้

ตั้งแต่ทศวรรษ 2480 เป็นต้นมา โดยเฉพาะในระหว่างพ.ศ.2488 – 2493 เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์สงครามเย็น สหรัฐต้องการสร้างเสถียรภาพให้เกิดขึ้นในภูมิภาคนี้ โดยใช้ประเทศฟิลิปปินส์และประเทศไทยเป็นฐานในการขยายอิทธิพลของสหรัฐ ภายใต้การดำเนินนโยบายทางการเมืองของสหรัฐที่มุ่งกีดกันลัทธิคอมมิวนิสต์และสนับสนุนประเทศที่ต่อต้านคอมมิวนิสต์

ต่อมาสหรัฐอเมริกาตระหนักถึงภัยของคอมมิวนิสต์มากขึ้น เมื่อเกิดความเคลื่อนไหวทางการเมืองในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยที่กองทัพแดงของเหมาเจ๋อตุงยึดกุมอำนาจในประเทศจีนได้สำเร็จ พรรคคอมมิวนิสต์ที่มลายูประกาศปฏิบัติการทางทหาร และกองกำลังคอมมิวนิสต์เข้มแข็งขึ้นที่เกาหลีเหนือและเวียดนามเหนือ โฮจิมินห์ยึดอำนาจที่ฮานอยได้ด้วย ความสนับสนุนจากปักกิ่งและมอสโคว์ สหรัฐวิตกกังวลต่อการเกิดทฤษฎีโดมิโน เพราะฉะนั้นเพื่อป้องกันมิให้เกิดโดมิโนหรือมิให้ประเทศอื่น ๆ รอบข้างกลายเป็นคอมมิวนิสต์ จึงดึงประเทศไทยเข้ามาเป็นพันธมิตรแนวหน้าร่วมขบวนการในยุทธศาสตร์ต่อต้านคอมมิวนิสต์ โดยเข้าไปมีบทบาทโดยตรงในสงครามเวียดนามเมื่อพ.ศ.2497 และเตรียมประเทศไทยเป็นฐานปฏิบัติการทางทหารในสงคราม

สหรัฐใช้เงินสร้างเครือข่ายถนนระหว่างกรุงเทพฯและจุดยุทธศาสตร์ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวมทั้งจัดหาอาวุธสมัยใหม่ ให้การฝึกอบรมและเงินช่วยเหลือแก่กองทัพไทย และเพื่อให้การดำเนินนโยบายของสหรัฐสำเร็จจึงพยายามเข้ามาแทรกแซงกิจการภายในของไทย โดยเชื่อว่าวิธีการที่ใช้ต่อต้านคอมมิวนิสต์ได้ดีที่สุด คือ การทำให้มีรัฐบาลที่เข้มแข็งและทำให้เศรษฐกิจเจริญเติบโตขึ้นบนพื้นฐานของทุนเอกชน และเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ สหรัฐจึงเริ่มให้การสนับสนุนผู้นำทางทหารของไทยและช่วยให้ผู้นำเหล่านี้เข้าไปมีอำนาจเหนือรัฐบาล ผลักดันให้ผู้นำทางทหารจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจที่สนับสนุนเศรษฐกิจแบบทุนนิยม²

จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ผู้นำทางทหารของประเทศไทยปฏิบัติตามความต้องการและยอมรับเอกราชและการพัฒนาของสหรัฐมาใช้ปฏิบัติ โดยการให้ความช่วยเหลือของสหรัฐทั้งใน

² ผาสก พงษ์ไพจิตร และควิส เบเคอร์, เศรษฐกิจการเมืองไทยสมัยกรุงเทพฯ (เชียงใหม่: ซิลเวอร์บุคส์, 2539), หน้า 215 – 217.

รูปแบบของการให้กู้ยืมเงินทุนและแบบให้เปล่าเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจในระดับโครงสร้างพื้นฐานของไทย รวมทั้งการให้เงินช่วยเหลือและสนับสนุนอาวุธยุทธโปกรณ์เพื่อสร้างและพัฒนาสถาบัน กองทัพไทยให้เข้มแข็งมีศักยภาพในการรบ โดยเฉพาะกับประเทศที่นิยมลัทธิคอมมิวนิสต์ที่กำลังครอบงำอุดมการณ์ของประเทศในแถบภูมิภาคอินโดจีน³ สหรัฐให้ความช่วยเหลือทางการทหารแก่ไทยระหว่าง พ.ศ.2494 - 2518 เป็นจำนวนถึง 2.5 พันล้านบาท และความช่วยเหลือทางด้านอื่น ๆ อีก 627 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เงินช่วยเหลือทั้งหมดรวมกันมากกว่า 3 พันล้านเหรียญสหรัฐ⁴

สิ่งที่สำคัญรัฐบาลไทยได้จัดตั้งสำนักงานประมาณ สำนักสถิติแห่งชาติ สภาพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติและคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน องค์กรเหล่านี้เปรียบเสมือนเป็นโครงสร้างพื้นฐานในการส่งเสริมความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ หน้าที่หลักของสภาพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ คือ การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจเป็นระยะเวลาคราวละ 5 ปี สำหรับแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจในระยะเริ่มแรกระหว่าง พ.ศ.2493 - 2518 ธนาคารโลกให้เงินกู้แก่ประเทศไทยถึง 440 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพื่อใช้ในการสร้างถนน เส้นทางคมนาคม ระบบชลประทาน ไฟฟ้าพลังน้ำและการศึกษา⁵ รัฐได้จัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยที่สามฉบับแรก คือ ระหว่าง พ.ศ.2504 - 2519 เขียนขึ้นโดยที่ปรึกษาชาวอเมริกัน เป้าหมายของแผนพัฒนา คือ เน้นการพัฒนาและความเติบโตทางเศรษฐกิจ ส่งเสริมในด้านบริการและโครงสร้างพื้นฐานแก่ภาคเอกชน รัฐวิสาหกิจถูกปรับปรุงใหม่ โรงงานของรัฐบางแห่งถูกขายให้กับเอกชน และไม่มีการตั้งรัฐวิสาหกิจเพื่อผลิตสินค้าอุตสาหกรรมอีก ยกเว้นรัฐวิสาหกิจที่ดำเนินกิจการประเภทสาธารณูปโภค บทนำของแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 1 (พ.ศ.2504 - 2509) กล่าวไว้ว่า ประเทศไทยจะเพิ่มผลผลิตได้จากความสามารถของเอกชนแต่ละคนในชาติ ถ้าได้รับการสนับสนุนและช่วยเหลือจากรัฐบาลไม่ใช่จากรัฐบาลเข้าไปทำการเสียเอง ประเด็นสำคัญของแผนพัฒนาการเศรษฐกิจจึงอยู่ที่การกระตุ้นความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจจากภาคเอกชน สนับสนุนระบบวิสาหกิจโดยเอกชน พัฒนาภาคเศรษฐกิจ ได้แก่ เกษตร อุตสาหกรรมเหมืองแร่ คมนาคม พลังงาน ภาคสังคมได้แก่ พัฒนาสังคม เมืองและชนบท สาธารณสุขและการศึกษา⁶

³สมภพ มานะรังสรรค์, บรรณาธิการ, การขยายตัวของระบบทุนนิยมในประเทศไทย พ.ศ. 2488 - ปัจจุบัน (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สร้างสรรค์, 2524), หน้า 97 - 98.

⁴ผาสุก พงษ์ไพจิตร และควิส เบเคอร์, เศรษฐกิจการเมืองไทยสมัยกรุงเทพฯ, หน้า 217.

⁵สมภพ มานะรังสรรค์, บรรณาธิการ, การขยายตัวของระบบทุนนิยมในประเทศไทย พ.ศ. 2488 - ปัจจุบัน, หน้า 97 - 98.

⁶อุกฤษฏ์ ปัทมานันท์, "สหรัฐอเมริกากับนโยบายเศรษฐกิจไทย", หน้า 103 - 105.

การประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติตั้งแต่พ.ศ.2504 เป็นต้นมา ส่งผลให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจในภาพรวมดังนี้

ประการที่หนึ่ง ทุณในภาคเมืองของไทยเติบโตเร็วมาก เพราะมีโครงสร้างพื้นฐานที่ดี ให้การปกป้องด้านภาษี สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีที่ทันสมัยจากต่างชาติและมีแรงงานราคาถูก ซึ่งดึงดูดให้นักลงทุนเข้ามาลงทุนและก่อให้เกิดการจ้างงานภายในประเทศเป็นจำนวนมาก ซึ่งทำให้ผู้ประกอบการรายใหม่เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วในทศวรรษ 2500 และ 2510

ประการที่สอง การไหลเข้ามาของเงินทุนต่างชาติมีจำนวนมากขึ้น เนื่องจากนักธุรกิจต่างชาติเข้ามาลงทุนในโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนถึง 6 พันล้านบาท ซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยประมาณการว่ามีเงินไหลเข้าประเทศปีละประมาณ 1.25 พันล้านบาทในพ.ศ.2508 - 2518 ส่งผลให้รายรับของประเทศเพิ่มขึ้นทำให้สถานะของดุลการชำระเงินอยู่ในเกณฑ์ดี⁷

ประการที่สาม การขยายตัวของระบบธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย ซึ่งถ้าเทียบกับอัตราการเจริญเติบโตของภาคเศรษฐกิจอื่น ๆ ถือว่าอยู่ในระดับสูง อัตราการเติบโตของธนาคารและประกันภัยในระหว่างพ.ศ.2504 - 2509 อยู่ที่ 15.8 % พ.ศ.2510 - 2514 อยู่ที่ 16.5 % และ พ.ศ.2514 - 2516 อยู่ที่ 8 %⁸

ประการที่สี่ การขยายตัวด้านการส่งสินค้าออก สืบเนื่องมาจากการเปิดรับทุนจากต่างประเทศเป็นจำนวนมากและการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคม ทำให้สามารถส่งสินค้าออกไปต่างประเทศเป็นจำนวนมากขึ้น ระหว่างพ.ศ.2503 - 2518 มูลค่าส่งสินค้าออกทางด้านการเกษตรสูงขึ้นในอัตราร้อยละ 10 ต่อปี ซึ่งก่อให้เกิดรายรับที่เพิ่มขึ้น⁹

ประการที่ห้า ส่งผลให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจไปสู่ระดับภูมิภาค เนื่องจากรัฐส่งเสริมให้มีการผลิตสินค้าเกษตรเพื่อส่งออก เช่น ข้าว มันสำปะหลัง น้ำตาล ข้าวโพด ยาสูบ ถั่วเหลือง¹⁰ เป็นต้น และการลงทุนของรัฐบาลในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การสร้างถนน สร้างเขื่อน การทำวิจัยเกี่ยวกับพืชผลทางการเกษตรและระบบชลประทาน สิ่งเหล่านี้เป็นตัวกระตุ้นให้นักธุรกิจต่าง ๆ

⁷ ผาสุก พงษ์ไพจิตร และควิต เบเคอร์, เศรษฐกิจการเมืองไทยสมัยกรุงเทพฯ, หน้า 222.

⁸ อุกฤษฏ์ ปัทมานันท์, "สหรัฐอเมริกากับนโยบายเศรษฐกิจไทย", หน้า 107.

⁹ ผาสุก พงษ์ไพจิตร และควิต เบเคอร์, เศรษฐกิจการเมืองไทยสมัยกรุงเทพฯ, หน้า 222 - 223.

¹⁰ สังคีต พิริยะรังสรรค์ และผาสุก พงษ์ไพจิตร, คอร์ปชั่นกับประชาธิปไตย (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์และการเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537), หน้า 231.

เข้าไปใช้ประโยชน์จากศักยภาพที่มีอยู่ในชนบท¹¹ซึ่งก่อให้เกิดการลงทุนประกอบอุตสาหกรรมและเกิดการจ้างงานขึ้นในท้องถิ่น

การประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติตั้งแต่พ.ศ.2504 ทำให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศในภาพรวม และส่งผลให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจขึ้นในท้องถิ่นด้วยเช่นกัน โดยดึงดูดให้กลุ่มคนต่าง ๆ เข้าไปทำมาหากินและแสวงหาผลประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น

5.2 การแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของกลุ่มคนต่าง ๆ ผลจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจในบริเวณลุ่มแม่น้ำบางปะกงและชายฝั่งทะเลตะวันออกภายหลังการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

นโยบายของรัฐที่มีแผนแม่บททางเศรษฐกิจอันชัดเจนในแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ พ.ศ.2504 คือ เปิดการค้าเสรี ส่งเสริมการลงทุนของภาคเอกชน และระบบวิสาหกิจโดยเอกชนในแต่ละภูมิภาค นโยบายดังกล่าวส่งผลให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจในบริเวณภาคตะวันออก เนื่องจากเป้าหมายประการหนึ่งของรัฐในการดำเนินนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจ คือ ความต้องการให้พื้นที่ภาคตะวันออกกลายเป็นแหล่งอุตสาหกรรมภายใต้การกระจายความเจริญสู่ท้องถิ่น โดยส่งเสริมอุตสาหกรรมของภาคเอกชน ได้แก่ การเพาะปลูกอ้อย มันสำปะหลัง การผลิตน้ำตาลทราย แป้งมันสำปะหลัง ป่าไม้ เหมืองแร่ เป็นต้น การสนับสนุนระบบวิสาหกิจโดยเอกชน ได้แก่ การสร้างโรงกลั่นน้ำมันไทยออยล์ การพัฒนาเมืองที่เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจในท้องถิ่นให้เป็นแหล่งอำนวยความสะดวกอย่างครบวงจรในรูปแบบของการสร้างเมืองใหม่ รวมถึงการเข้ามาของทหารอเมริกันซึ่งเป็นผลจากการสร้างฐานทัพอเมริกันและสนามบินอู่ตะเภาในพ.ศ.2511 สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจในภาคตะวันออก และดึงดูดให้กลุ่มคนต่าง ๆ ไม่ว่าจะป็นรัฐมนตรี นายทุน ผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นเข้ามาทำมาหากินและแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ

การส่งเสริมอุตสาหกรรมในภาคเอกชนของรัฐลงสู่ภาคตะวันออก เช่น การเปิดให้ประมูลโครงการสัมปทานป่าไม้เป็นจำนวนมากของกรมป่าไม้ ส่งผลให้เกิดการขยายตัวของอุตสาหกรรมป่าไม้ และเนื่องจากป่าไม้ในบริเวณภาคตะวันออกเป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์และเป็นไม้ที่มีคุณค่าหายากอยู่ในพื้นที่จังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดนครนายกบริเวณเขาใหญ่ที่เชื่อมโยงกับภาคตะวันออก

¹¹ ผาสุก พงษ์ไพจิตร และควิส เบเคอร์, เศรษฐกิจการเมืองไทยสมัยกรุงเทพฯ, หน้า 223.

เฉียงเหนือ รวมไปถึงพื้นที่ในจังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง จันทบุรีและตราด ไม้ที่สำคัญ ได้แก่ ไม้ก้างเสือโคร่ง ไม้จันทร์ทอง ไม้ชวากเหลือง ไม้ตะเคียน ไม้ประดู่ส้ม ไม้มะกิก ไม้เลี่ยน ไม้มะปราง ไม้สน ไม้สะบันงาป่า ฯลฯ ทำให้กลุ่มคนต่าง ๆ เป็นจำนวนมากเข้ามาลักลอบตัดไม้ และแสวงหาช่องทางเพื่อให้ได้สัมปทานป่าไม้ เพราะอุตสาหกรรมป่าไม้ก่อให้เกิดรายได้มหาศาล ส่งผลให้รัฐต้องออกประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดไม้บางประเภทที่มีคุณค่า หายาก และเหลืออยู่เพียงเล็กน้อยให้เป็นไม้หวงห้าม¹²

การขยายตัวของอุตสาหกรรมป่าไม้ส่งผลให้เมืองที่มีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรป่าไม้ในบริเวณชายแดนและชายฝั่งทะเลตะวันออกเป็นแหล่งที่เกิดธุรกิจผิดกฎหมาย เนื่องจากสภาพภูมิประเทศของเมืองชายแดนและชายฝั่งทะเลมีระบบการคุ้มกันโดยธรรมชาติจากสภาพภูมิประเทศที่เชื่อมต่อการค้าและลำเลียงไม้เถื่อน จึงเป็นเหตุจูงใจให้คนกลุ่มต่าง ๆ เข้ามาแสวงหาผลประโยชน์เป็นจำนวนมาก ได้แก่ บริเวณอำเภอภักดีชุมพล สระแก้ว วัฒนานคร ตาพระยา และอรัญประเทศ จังหวัดปราจีนบุรี¹³ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง¹⁴ อำเภอชลุง อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี¹⁵

ในขณะเดียวกันรัฐได้ส่งเสริมให้เอกชนประกอบอุตสาหกรรมน้ำตาลและการเพาะปลูกอ้อยอย่างต่อเนื่อง ทำให้ปริมาณการเพาะปลูกอ้อยและผลิตน้ำตาลในท้องถิ่นเพิ่มสูงขึ้น การส่งเสริมและการขยายตัวของอุตสาหกรรมดังกล่าวดึงดูดให้กลุ่มคนต่าง ๆ เข้ามาทำมาหากินและแสวงหาผลประโยชน์ การขยายตัวของอุตสาหกรรมน้ำตาลในภาคตะวันออก สะท้อนให้เห็นได้จากการเพิ่มขึ้นของเนื้อที่เพาะปลูกอ้อย ปริมาณอ้อย และปริมาณการผลิตน้ำตาล ในตารางที่ 5.1

¹² หจข. ก/ป7/2510/34 เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์ชาวไทย 26 ตุลาคม 2510.

¹³ หจข. ก/ป7/2506/กษ.8.2 เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์ไทย 29 มีนาคม 2506.

¹⁴ หจข. ก/ป6/2510/34 เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ 28 พฤษภาคม 2510.

¹⁵ หจข. ก/ป6/2510/34 เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ 23 พฤษภาคม 2510.

ตารางที่ 5.1 แสดงการเพิ่มขึ้นของเนื้อที่เพาะปลูกอ้อย ปริมาณอ้อย และปริมาณการผลิตน้ำตาล
ในบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระหว่าง พ.ศ.2504 - 2516

ปีการผลิต	เนื้อที่เพาะปลูกอ้อย หน่วย / ไร่	ปริมาณอ้อย หน่วย / เมตริกตัน	ปริมาณการผลิตน้ำตาล หน่วย / ตัน
2504 - 2505	166,712	872,286.766	62,439
2505 - 2506	128,914	693,750.828	46,060
2506 - 2507	171,800	923,092.819	56,735
2507 - 2508	222,000	1,500,109.522	112,916
2508 - 2509	207,500	1,036,983.275	83,205
2509 - 2510	126,731	851,707.775	69,613
2510 - 2511	163,181	821,675.864	59,573
2511 - 2512	235,076	1,643,533.612	115,388
2512 - 2513	244,599	1,738,741.020	126,622
2513 - 2514	223,529	1,8264,63.778	151,969
2514 - 2515	208,377	1,629,508.590	139,709
2515 - 2516	290,609	2,310,425.597	163,830

ที่มา: ชุมใจ อรรถจินดา, "วิวัฒนาการของอุตสาหกรรมน้ำตาลในประเทศไทย," ใน รายงานการสัมมนา "เรื่อง
ปัญหาอ้อยและน้ำตาลในประเทศไทย" (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521),
หน้า 17 - 18. และ สุพรรณวัศม์ ศิริหงษ์, รายงานข้อศึกษาเรื่องน้ำตาล (กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน
คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2520), หน้า 51.

การส่งเสริมและขยายตัวของอุตสาหกรรมในภาคเอกชนภายในท้องถิ่นเหล่านี้เปิดโอกาส
ให้กลุ่มคนต่างๆ ภายนอกท้องถิ่น เช่น นายทุน รัฐมนตรี เข้ามาสะสมทุนและแสวงหาผลประโยชน์
ด้วยการเข้ามาจับจองพื้นที่ป่าและกว้านซื้อที่ดินเพื่อประกอบอุตสาหกรรมและดำเนินธุรกิจค้าที่ดิน
อาทิ รัฐมนตรีบางคนที่อยู่ในคณะรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร เข้ามากว้านซื้อที่ดินในเขตอำเภอ
บ้านบึง จังหวัดชลบุรี ในพ.ศ.2514 เป็นจำนวน 5,000 ไร่ ในราคาไร่ละ 1,600 บาท เพื่อนำไปขาย
ให้แก่ผู้ที่ต้องการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในราคาไร่ละ 20,000 บาท และนำไปขายให้แก่ทางการ

เพื่อจัดสรรในราคาไร่ละ 10,000 บาท¹⁶ และกลุ่มนายทุนภายนอกท้องถิ่นได้เข้ามายึดครองที่ดินของชาวบ้านเพื่อประกอบอุตสาหกรรม เช่น นายมานะ เพชรทองคำ นายทุนพ่อค้าใหญ่ชาวกรุงเทพฯ เข้ามาลงทุนทำกิจการในจังหวัดชลบุรีเมื่อพ.ศ.2504 โดยแอบอ้างการมีกรรมสิทธิ์เหนือที่ดินของชาวบ้านด้วยการฟ้องร้องขับไล่ชาวบ้านจำนวน 100 ครอบครัว ซึ่งอพยพเข้ามาทำนาทำไร่ในบริเวณตำบลบ้านพริก อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก เป็นเวลากว่า 60 ปี ที่ดินมีเนื้อที่ทั้งหมด 1,915 ไร่ ประเมินราคาได้ประมาณ 10 ล้านบาท โดยที่ชาวบ้านมีกรรมสิทธิ์เหนือที่ดินอย่างถูกต้องตามกฎหมายเนื่องจากทำการเสียภาษีเป็นประจำทุกปี และมีใบ สค. ที่นายทะเบียน ที่ดินประจำจังหวัดออกให้ตั้งแต่ พ.ศ.2491 ในขณะที่นายมานะ เพชรทองคำ อ้างว่าตนเองมีใบโฉนดซึ่งเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่ดินทั้งหมด ชาวบ้านต่างเกรงกลัวว่าจะถูกขับไล่ออกจากที่ดินเพราะไม่มีความรู้เรื่องกฎหมายจึงได้ร้องทุกข์ขอความเป็นธรรมจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ เนื่องจากมีพวกพ้องของชาวบ้านที่ทำมาหากินอยู่ในบริเวณเดียวกันเคยถูกนายมานะฟ้องร้องขับไล่ออกจากที่ดิน และนายมานะได้ข่มขู่ชาวบ้านว่า จะฟ้องร้องทุกคนให้ออกจากบริเวณที่ดินซึ่งตนอ้างกรรมสิทธิ์¹⁷

นอกจากนี้รัฐยังส่งเสริมระบบวิสาหกิจโดยเอกชน เช่น การสร้างโรงกลั่นน้ำมันไทยออยล์ที่อำเภออุดม อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ในพ.ศ.2506 ซึ่งก่อให้เกิดการจ้างงานขึ้นในภาคตะวันออก ส่งผลให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจ โดยที่รัฐได้จ้างแรงงานเข้ามาทำการก่อสร้าง และจ้างเอกชนทั้งชาวไทยและต่างประเทศเข้ามารับเหมาก่อสร้างอาคาร สร้างถึงเก็บ น้ำมันขนาดใหญ่ของโรงงาน ท่อเหล็กต่าง ๆ ท่อระบายน้ำจืดจากอ่างเก็บน้ำบางพระไปยังโรงงานที่อำเภออุดม รวมทั้งจัดหาและควบคุมคนงาน ช่างเทคนิคต่าง ๆ ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้มีอิทธิพลท้องถิ่นจำนวนหนึ่งเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์จากโครงการจัดสร้างโรงกลั่นน้ำมันไทยออยล์ เช่น นายสุภรณ์ ปราชญ์เป็รื่อง ต่อมากลายเป็นเศรษฐีเจ้าของบริษัทชลบุรีเมืองทอง นายสุภรณ์ ได้เป็นตัวแทนของบริษัทวิทยาคม จำกัด รับผิดชอบด้านจัดหาและควบคุมคนงานก่อสร้างโรงกลั่นน้ำมันในโครงการจัดสร้างโรงกลั่นน้ำมันไทยออยล์ โดยร่วมมือกับชาวฝรั่งเศสบางคนในบริษัทรับเหมาก่อสร้างของต่างประเทศซึ่งมีหน้าที่ควบคุมคนงาน ร่วมกันเบียดบังผลประโยชน์จากรายได้ของแรงงานนับร้อยคน เช่น การรับเหมาค่าแรงจากยามซึ่งเป็นบุตรชายกำนันนิยม ผูกหนีรัญ แห่งตำบลทุ่งสุขลา จังหวัดชลบุรี เป็นจำนวนเงิน 1,000 บาท แต่จ่ายให้เพียง 600 บาท ทำให้บรรดาคนงานไม่พอใจ

¹⁶ หจข. น/ป1/2514/2 เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์ชาวไทย 19 กุมภาพันธ์ 2514.

¹⁷ หจข. น/ป7/2509/มท.1.2.6 เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ 14 กุมภาพันธ์ 2509.

ทำการประท้วงหยุดงาน และนายสุภรณ์ ได้ตอบโต้แรงงานด้วยการพาสัมพรศพพวกมายิงปืน ชมู่ภายในบริเวณโรงงาน¹⁸

รัฐได้พัฒนาเมืองโดยขยายเมืองที่เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจในภาคตะวันออกให้มี สิ่งอำนวยความสะดวกอย่างครบวงจร เช่น การสร้างเมืองใหม่ในจังหวัดชลบุรีเมื่อพ.ศ.2509 ด้วยการสร้างเมืองเนรมิตในอาณาบริเวณตั้งแต่ศาลากลางจังหวัด อำเภอเมืองไปจรดแหลมยื่นที่ อ่างศิลา โดยการถมทะเลในเนื้อที่ 2,000 ไร่ ทำการจัดสรรที่ดินให้ประชาชนทั่วประเทศ สร้างที่อยู่อาศัย อาคารร้านค้า สนามกีฬา โรงเรียน สนามเด็กเล่น โรงแรม โรงมโหรีสห สถานตากอากาศ อันทันสมัย และสระว่ายน้ำ การดำเนินโครงการดังกล่าวทำให้นายทุนจำนวนหนึ่งเข้ามากว้านซื้อ ที่ดินในบริเวณที่ระดับน้ำทะเลลดซึ่งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับที่ดินในโครงการสร้างเมืองเนรมิต การกว้านซื้อที่ดินสะสมไว้ของบรรดานายทุนเหล่านี้ก็เพื่อค้ำกึ่งกำไร เนื่องจากเมื่อมีการถมที่ดิน สำเร็จตามโครงการสร้างเมืองใหม่จะทำให้ที่ดินรอบ ๆ บริเวณนี้มีราคาสูงขึ้น¹⁹

ในขณะที่การเข้ามาของทหารอเมริกันอันเป็นผลจากนโยบายการสร้างฐานทัพอเมริกา และการสร้างสนามบินอู่ตะเภาที่เป็นความร่วมมือทางทหารระหว่างประเทศไทยกับสหรัฐอเมริกา ในอำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี โครงการทั้งสองนี้เป็นส่วนหนึ่งของการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ใน เรื่องเศรษฐกิจและการเมืองระหว่างประเทศไทยและสหรัฐอเมริกาที่เข้ามาช่วยเหลือทางการเงิน และจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ การเข้ามาของทหารอเมริกันส่งผลให้เกิดการ ขยายตัวทางเศรษฐกิจในภาคตะวันออก เนื่องจากเมื่อการสร้างสนามบินอู่ตะเภาสำเร็จลงสัตหีบ ได้กลายเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจในพ.ศ.2511 ทำให้เกิดธุรกิจประเภทต่าง ๆ ขึ้นมามากมาย เพื่อรองรับความต้องการของทหารอเมริกัน เช่น ธุรกิจสถานเริงรมย์ประเภทไนต์คลับ ผับ บาร์ สถานบริการทางเพศ สถานอาบอบนวด เกิดอาชีพหญิงที่เป็นเมียเช่า และธุรกิจการค้าประเภท ต่าง ๆ ส่งผลให้เงินดอลลาร์สะพัดภายในท้องถิ่น และทำให้กลุ่มผู้มีอิทธิพลเข้ามาแสวงหา ผลประโยชน์ในธุรกิจผิดกฎหมายต่าง ๆ ได้แก่ การค้ายาเสพติด อาวุธปืนเถื่อน การลักลอบนำคน

¹⁸ หจข. ก/ป7/2508/มท.5.10 เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ 17 กันยายน 2508 10 เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์พิมพ์ไทย 18 กันยายน 2508.

¹⁹ หจข. ก/ป7/2509/มท.1.2.3 เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ 31 มีนาคม 2509 เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์พิมพ์ไทย 28 เมษายน 2509 เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ 27 พฤษภาคม 2509.

ต่างดาวเข้าประเทศ²⁰และการลักลอบนำสินค้าปลอดภาษีเข้ามาขายให้แก่ทหารอเมริกันโดยส่งผ่านทางท่าเรือน้ำลึกสถิติ²¹

สรุปได้ว่า การขยายตัวของอุตสาหกรรมและการขยายเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจในภาคตะวันออกที่เกิดจากการส่งเสริมของรัฐ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายการกระจายความเจริญสู่ท้องถิ่นที่สำคัญในแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติตั้งแต่ พ.ศ.2504 ทำให้กลุ่มคนต่าง ๆ เป็นจำนวนมากเข้ามาใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น ที่ดิน โดยเฉพาะทำให้นายทุนและผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นแสวงหาแหล่งเงินทุนจากการขยายตัวของธุรกิจธนาคารที่มีการกระจายเครดิตออกสู่ท้องถิ่น ซึ่งเป็นผลมาจากแหล่งเงินทุนภายนอกประเทศของสหรัฐอเมริกาทั้งในรูปการให้ความช่วยเหลือทางทหารและด้านอื่น ๆ แก่ประเทศไทย รวมทั้งการลงทุนจากภาคเอกชนของสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น จึงทำให้กลุ่มคนจำนวนหนึ่งสามารถแสวงหาแหล่งเงินทุนจากการขยายตัวของธนาคารเพื่อนำมาประกอบธุรกิจและสร้างฐานะจนกลายเป็นเจ้าของกิจการขนาดใหญ่ ดังจะได้ทำการศึกษาในหัวข้อต่อไป

5.3 การสร้างอำนาจทางเศรษฐกิจและการช่วงชิงผลประโยชน์ระหว่างกลุ่มอำนาจท้องถิ่น

ตั้งแต่ทศวรรษ 2500 กลุ่มคนจำนวนหนึ่งเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์จากการขยายตัวของเศรษฐกิจในท้องถิ่นซึ่งเป็นผลจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจในภาพรวม ภายหลังจากประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เงินทุนจากภายนอกส่วนหนึ่งหลั่งไหลลงสู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ จึงเปิดโอกาสให้กลุ่มคนเหล่านี้แสวงหาเงินทุนในการประกอบกิจการอย่างง่ายดาย และสร้างฐานะจนเติบโตกลายเป็นเจ้าของกิจการ ดังเช่น ผู้มีอิทธิพลส่วนหนึ่งในบริเวณภาคตะวันออกที่เติบโตขึ้นจากการประกอบกิจการป่าไม้ การทำไร่มันสำปะหลัง และดำเนินธุรกิจค้าที่ดิน กลุ่มคนดังกล่าวเป็นกลุ่มอำนาจท้องถิ่นที่เกิดขึ้นมาใหม่ และการเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ของกลุ่มคนต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้เกิดการแย่งชิงทรัพยากรในท้องถิ่นจนนำไปสู่การพิพาทที่ยุติลงด้วยความรุนแรง

²⁰ หจข. ก/ป8/2511/32 เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์สยามนิกร 13 มกราคม 2511.

²¹ หจข. ก/ป6/2514/7 เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์สยามรัฐ 14 กรกฎาคม 2514.

5.3.1 อำนาจท้องถิ่นกับการทำอุตสาหกรรมป่าไม้และธุรกิจที่ดิน

อำนาจท้องถิ่นกับการทำอุตสาหกรรมป่าไม้

การส่งเสริมอุตสาหกรรมป่าไม้ของรัฐด้วยการเปิดสัมปทานให้เอกชนเข้ามาประมวลอย่าง ต่อเนื่องจนถึงทศวรรษ 2500 ภายหลังจากประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ พ.ศ. 2504 แต่ การส่งเสริมอุตสาหกรรมดังกล่าวรัฐไม่สามารถควบคุมการดำเนินกิจการของภาคเอกชนได้ทั่วถึง จึงเปิดโอกาสให้เกิดการลักลอบตัดไม้เป็นจำนวนมาก เนื่องจากการทำป่าไม้เป็นธุรกิจที่ต้องใช้เงิน ลงทุนมูลค่านับล้านบาท ผู้ประกอบการจึงใช้เล่ห์เหลี่ยมถอนทุนคืน²²

การแสวงหาผลประโยชน์ของกลุ่มคนต่าง ๆ จากการบุกรุกและทำลายป่าไม้เหล่านี้ เป็น ปัญหาที่ทำให้รัฐต้องสูญเสียรายได้ทางเศรษฐกิจเป็นจำนวนมหาศาล รัฐบาลจึงเร่งรัดสำรวจที่ดิน เพื่อจัดตั้งป่าสงวนในระหว่างพ.ศ. 2503 - 2510 โดยกำหนดเนื้อที่ป่าสงวนทั้งหมด 257,000 ตาราง กิโลเมตร และจัดสรรที่ดินให้ประชาชนซึ่งประสงค์ทำการเพาะปลูกแต่ไม่มีที่ทำกินของตนเองเป็น จำนวน 30 ล้านไร่ มีการจัดสำรองไว้ 30 ล้านไร่ เพื่อยับยั้งการบุกรุกที่ดินที่รัฐได้กำหนดไว้เป็นเขต ป่าสงวน²³ ขั้นตอนการดำเนินงานของรัฐได้ส่งเจ้าหน้าที่ไปสำรวจสภาพป่า โดยสั่งการให้กรมการ จังหวัด กรมการอำเภอ กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน จำแนกที่ดินที่เอกชนและประชาชนเข้าถือครองไว้ ต่างหาก ถ้าพื้นที่ใดเป็นป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์และมีค่ารัฐก็เร่งรัดที่ดินกำหนดเป็นเขตป่าสงวน แต่ถ้า ไปทับที่ดินทั่วไปอันเป็นกรรมสิทธิ์ของชาวบ้านและเอกชนก็จะไม่ล่งละเมียด²⁴ รัฐบาลดำเนิน นโยบายจำแนกที่ดินไว้สำหรับการจัดสรรในจังหวัดที่มีการทำลายป่าไม้เป็นจำนวนมาก บริเวณ ภาคตะวันออกเฉียงมีจังหวัดที่รัฐบาลจำแนกที่ดินไว้สำหรับการจัดสรรดังนี้ ปราชินบุรีมีจำนวน 300,000 ไร่ ชลบุรีมีจำนวน 125,000 ไร่ จันทบุรีมีจำนวน 120,000 ไร่ และตราดมีจำนวน 120,000 ไร่²⁵

²² หจข. ก/ป6/2510/34 เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์หลักเมือง 16 เมษายน 2510 เรื่องบทความหนังสือพิมพ์ สยามรัฐ "หากป่าไม้พินาศลงไทยอยู่ได้ฤา" 10 มิถุนายน 2510 และ หจข. ก/ป6/2510/35 เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์ หลักเมือง 4 พฤษภาคม 2510.

²³ หจข. ก/ป6/2510/34 เรื่องบทความหนังสือพิมพ์สยามรัฐ "หากป่าไม้พินาศลงไทยอยู่ได้ฤา" 10 มิถุนายน 2510.

²⁴ หจข. ก/ป6/2510/34 เรื่องบทความหนังสือพิมพ์สยามรัฐ "หากป่าไม้พินาศลงไทยอยู่ได้ฤา" 12 มิถุนายน 2510.

²⁵ หจข. ก/ป6/2510/34 เรื่องบทความหนังสือพิมพ์สยามรัฐ "หากป่าไม้พินาศลงไทยอยู่ได้ฤา" 13 มิถุนายน 2510.

แม้ว่ารัฐบาลได้กำหนดเขตป่าสงวนและจัดสรรที่ดิน แต่ก็ยังปรากฏว่ามีกลุ่มคนจำนวนหนึ่งได้บุกรุกพื้นที่ป่าจัดสรรและป่าสงวนในบริเวณภาคตะวันออก เพื่อตัดไม้นำไปแปรรูปในโรงเลื่อย

นอกจากนี้กลุ่มคนต่าง ๆ ส่วนหนึ่งยังแสวงหาแหล่งเงินทุนมาทำการประมูลโครงการสัมปทานของรัฐ เนื่องจากการเปิดสัมปทานป่าไม้ของรัฐแต่ละโครงการนำกำไรมหาศาลมาสู่ผู้ประกอบการ แม้ว่าเป็นการประมูลโครงการสัมปทานป่าไม้ในระยะสั้นภายใต้การแข่งขันที่มีสูงส่งผลให้ผู้ประมูลต้องจ่ายเงินกินเปล่าให้แก่ทางการในจำนวนสูงเกินกว่าราคาที่ทางราชการประเมิน แต่ผู้ประมูลสามารถถอนทุนคืนได้รวดเร็วด้วยการลักลอบตัดไม้นอกเขตสัมปทานและเขตป่าสงวนเพื่อหารายได้ชดเชยกับเงินที่ต้องเสียไปจากการประมูล ในขณะที่เจ้าของโรงเลื่อยต้องจ่ายเงินกินเปล่ารายละ 200,000 – 400,000 บาท เพื่อขอเปิดโรงเลื่อย แต่เจ้าของโรงเลื่อยก็สามารถถอนทุนคืนด้วยการรับซื้อไม้เถื่อนมาแปรรูป รวมทั้งการลักลอบตัดไม้ในเขตพื้นที่ป่าสงวนและเขตของเอกชนรายอื่น²⁶

ในขณะที่เดียวกันกลุ่มคนจำนวนหนึ่งพยายามสร้างความสัมพันธ์กับอำนาจรัฐบางส่วนด้วยการประสานผลประโยชน์ร่วมกัน โดยอาศัยช่องทางในพระราชบัญญัติป่าสงวน ซึ่งมีกลุ่มบุคคลตั้งแต่รัฐมนตรี ข้าราชการในกรมการจังหวัดหรืออำเภอส่วนหนึ่งในภาคตะวันออกต่างหาโอกาสเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นตัวการเสียเองในการทำลายป่าสงวนด้วยการหนุ่หลังจากผู้มีอิทธิพลท้องถิ่นทำลายป่าในบริเวณภาคตะวันออก²⁷

กลุ่มคนเหล่านี้เติบโตเป็นกลุ่มอำนาจท้องถิ่นใหม่ในภาคตะวันออกในทศวรรษ 2500 โดยมีฐานอำนาจทางเศรษฐกิจจากการประกอบอุตสาหกรรมป่าไม้ ดังจะแสดงให้เห็นได้ถึงวิธีการแสวงหาผลประโยชน์ของกลุ่มอำนาจท้องถิ่นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

กลุ่มอำนาจท้องถิ่นเข้ามาลักลอบโค่นป่าในอำเภอกบินทร์บุรี อำเภอสระแก้ว อำเภอวัฒนานคร อำเภออรัญประเทศ และอำเภอตาพระยา จังหวัดปราจีนบุรีในพ.ศ.2506 โดยจ้าง

²⁶ หจข. ก/ป6/2510/34 เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์สยามรัฐ 11 เมษายน 2510 19 เมษายน 2510 เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์หลักเมือง 16 เมษายน 2510, หจข. ก/ป6/2510/35 เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์หลักเมือง 4 พฤษภาคม 2510 และ หจข. ก/ป6/2510/34 เรื่องบทความหนังสือพิมพ์สยามรัฐ “หากป่าไม้พินาศลงไทยอยู่ได้ฤา” 10 มิถุนายน 2510.

²⁷ หจข. ก/ป6/2510/34 เรื่องบทความหนังสือพิมพ์สยามรัฐ “หากป่าไม้พินาศลงไทยอยู่ได้ฤา” 13 มิถุนายน 2510 และ หจข. ก/ป6/2510/35 เรื่องบทความหนังสือพิมพ์ประชาธิปไตย “ต้องให้ราษฎรยากจนมีที่ดินทำมาหากินก่อน ผู้ว่าราชการ ตำรวจ อำเภอ กำนัน ไม่รับรู้ไม่ได้” 3 กรกฎาคม 2510.

ชาวบ้านให้เข้ามาลักลอบตัดไม้หวงห้ามในเขตป่าสงวน ประมาณ 8,000 ตัน มีมูลค่านับ 100 ล้านบาท ชนิดไม้ที่ถูกตัดโค่นเป็นไม้ตะเคียน ผู้เชี่ยวชาญพิสูจน์เนื้อไม้แล้วพบว่า มีอายุเกือบ 100 ปี แต่ละท่อนยาว 10 เมตร ราคาประมาณท่อนละ 3,000 บาท กลุ่มอำนาจท้องถิ่นใช้วิธีการตบตาเจ้าหน้าที่ด้วยการตีตราประทับปลอมบนไม้ประเภทหวงห้าม ไม้ทั้งหมดเหล่านี้ถูกชักลากเพื่อรอเข้าแปรรูปซึ่งอยู่ใกล้เคียงกับโรงเลื่อยและด่านป่าไม้ไม่เกิน 50 เมตร เส้นทางขนย้ายดังกล่าวต้องผ่านย่านตลาดชุมชน นอกจากนี้กลุ่มอำนาจท้องถิ่นยังรุกกล้าเข้าไปแสวงหาผลประโยชน์ในพื้นที่เขาใหญ่บริเวณจังหวัดนครนายกและนครราชสีมา โดยใช้รถแทรกเตอร์กฤษฎทางพื้นที่เพื่อนำรถชักลากไม้เข้าไป ซึ่งในแต่ละวันสามารถนำไม้ออกมาจากพื้นที่ป่าได้ไม่ต่ำกว่า 300 หรือ 400 ท่อน แต่กระนั้น กลุ่มอำนาจท้องถิ่นได้เตรียมวิธีการป้องกันเมื่อเจ้าหน้าที่รัฐเข้ามาตรวจ โดยให้คนงานตัดไม้ขวางทางสะพานหรือเผาสะพานที่นำไปสู่ป่า รวมทั้งตอบโต้อำนาจรัฐที่เข้ามาปราบปรามด้วยการลอบยิงเจ้าหน้าที่ป่าไม้ในอำเภอสระแก้วและสงขลานครินทร์ นอกจากนี้กลุ่มอำนาจท้องถิ่นยังส่งคนเข้ามาทำลายหลักฐานที่อยู่บนเนื้อไม้ซึ่งมีตราประทับปลอมปรากฏอยู่ด้วยการจุดไฟเผาทำลาย รวมทั้งส่งคนเข้ามาขโมยไม้ของกลางที่ตำรวจจับได้ซึ่งอยู่ในบริเวณที่ใกล้ด่านป่าไม้ การลักลอบตัดไม้ในเขตหวงห้ามของกลุ่มอำนาจท้องถิ่นดังกล่าวได้รับความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ป่าไม้ในจังหวัดปราจีนบุรี ภายหลังจากปราบปรามของเจ้าหน้าที่ตำรวจจึงส่งผลให้เจ้าหน้าที่ป่าไม้ในจังหวัดปราจีนบุรีถูกคำสั่งย้ายเข้าประจำกรม 13 คน ในข้อหาทุจริตต่อหน้าที่ แต่กระนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจก็ไม่สามารถจับกุมกลุ่มอำนาจท้องถิ่นที่อยู่เบื้องหลังอันแท้จริงมาดำเนินคดีได้²⁸ เนื่องจากโดยมากแล้วกลุ่มอำนาจท้องถิ่นเหล่านี้ได้จ้างให้ชาวบ้านเป็นผู้ต้องหาเพื่อรับโทษแทนตน²⁹

กลุ่มอำนาจท้องถิ่นเจ้าของโรงเลื่อยในจังหวัดฉะเชิงเทราลักลอบนำไม้เถื่อนมาแปรรูป ใน พ.ศ.2505 โดยที่กลุ่มอำนาจท้องถิ่นที่เป็นเจ้าของโรงเลื่อยจำนวน 3 แห่ง ได้ประสานผลประโยชน์ร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ซึ่งการเข้ามาดำเนินคดีของตำรวจไม่มีหลักฐานเพียงพอที่จะฟ้องร้องเจ้าของโรงเลื่อย³⁰

กลุ่มอำนาจท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรีร่วมมือกับสัสดี จังหวัดระยองใน พ.ศ.2509 ลักลอบตัดไม้เถื่อนจำนวน 250 ท่อน ล่าเลี้ยงส่งขายให้แก่โรงเลื่อยแปรรูปในบริเวณตำบลบ่อทอง และตำบลหนองอีรุณ อำเภอนนทบุรี จังหวัดชลบุรี โดยกลุ่มอำนาจท้องถิ่นเหล่านี้ไม่เข้าดำเนินการด้วย

²⁸ หจข. ก/ป7/2506/กษ.8.2 เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์พิมพ์ไทย 12 - 16 มีนาคม, 19 มีนาคม 2506.

²⁹ หจข. ก/ป7/2508/กษ.7.3 เรื่องข่าวบทความหนังสือพิมพ์สยามรัฐ "แฉคิดจากข่าว" 25 มีนาคม 2508.

³⁰ หจข. ก/ป6/2510/35 เรื่องบทความหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ 7 พฤษภาคม 2510.

ตนเองแต่ได้ส่งคนเข้ามาลักลอบโค่นป่า ทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถจับตัวการที่อยู่เบื้องหลังได้³¹

กลุ่มอำนาจท้องถิ่นที่เป็นเจ้าของโรงเลื่อยในจังหวัดตราดร่วมมือกับนายทุนลักลอบตัดไม้ในพ.ศ.2508³²และร่วมประสานผลประโยชน์กับพนักงานป่าไม้ในการโค่นป่าจนร่ำรวยผิดปกติ ผลการสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นความจริง ทำให้มีการเสนอส่งย้ายป่าไม้จังหวัดตราดที่เกี่ยวข้องกับการทุจริต นอกจากนี้กลุ่มอำนาจท้องถิ่นและนายทุนเหล่านี้ยังทุ่มเงินนับล้านบาทเป็นสินบนให้แก่คณะกรรมการสอบสวนของกรมตำรวจเพื่อทำลายหลักฐาน³³

กลุ่มอำนาจท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรีได้ส่งลูกน้องมาลักลอบตัดไม้ขนาดใหญ่หายากที่อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี ใน พ.ศ.2510 จำนวน 800 ท่อน มีราคาประมาณ 1 ล้านบาท เพื่อส่งขายให้แก่โรงเลื่อยทำการแปรรูป จนสะพานในหมู่บ้านและวัดวาอารามอำเภอมะขามพังพินาศ กลุ่มอำนาจท้องถิ่นใช้รถลากนำไม้ไปซ่อนไว้ในป่าลึก ไม้เถื่อนจำนวนดังกล่าวถูกลำเลียงมาจากป่าทางเข้าบ่อเวฬุ อำเภอขลุงและโรงเลื่อยหนองอ้อ อำเภอมะขาม³⁴โดยเฉพาะที่โรงเลื่อยสุขกมลของนายพิสูจน์ ดิยะวานิช ในอำเภอมะขาม มีการลักลอบตัดไม้จำนวน 50 ท่อน และใช้รถยนต์กลบซีลื้อทับถมไม้ขนาดใหญ่ที่ซุกซ่อนอยู่ใต้ดินเป็นลานกว้าง³⁵นอกจากนี้กลุ่มอำนาจท้องถิ่นยังลักลอบตัดไม้ที่อำเภอมะขามอีกจำนวน 39 ท่อน อำเภอขลุง จำนวน 1,000 ท่อน และในอำเภอเมือง จำนวน 5,800 ท่อน เป็นไม้ขนาดใหญ่ที่ซุกซ่อนอยู่ในป่าละเมาะห่างจากถนนสุขุมวิท ประมาณ 400 – 500 เมตร กลุ่มอำนาจท้องถิ่นต่าง ๆ ในจังหวัดจันทบุรีเหล่านี้ได้ลักลอบตัดไม้รวมกันทั้งหมดประมาณ 7,000 ท่อน คิดเป็นมูลค่าหลายสิบล้านบาท

กลุ่มอำนาจท้องถิ่นที่เป็นพ่อค้าไม้และเจ้าของโรงเลื่อยขนาดใหญ่ในจังหวัดระยอง ได้ลักลอบตัดไม้ในป่าสูงเขตอำเภอบ้านค่ายในพ.ศ.2503 โดยใช้รถแทรกเตอร์และเครื่องมืออันทันสมัยโค่นต้นยางและต้นตะเคียนเป็นจำนวน 4,000 ท่อน โดยพยายามที่ลากไม้เข้าโรงเลื่อยเพื่อแปรรูป ซึ่งในป่าบริเวณนี้มีเนื้อที่ประมาณหนึ่งพันไร่ มีไม้ที่ถูกลักลอบตัดคิดเป็นมูลค่ารวมสิบล้านบาท³⁶และในพ.ศ.2510 กลุ่มอำนาจท้องถิ่นในจังหวัดระยองลักลอบตัดไม้ในบริเวณอำเภอแกลง

³¹ หจข. น/ป7/2509/กษ.7.2 เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์ 10 มกราคม 2509.

³² หจข. น/ป7/2508/กษ.7.3 เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์ชาวไทย 2 ตุลาคม 2508.

³³ หจข. น/ป7/2508/กษ.7.3 เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์หลักเมือง 2 ตุลาคม 2508 5 - 6 ตุลาคม 2508.

³⁴ หจข. น/ป6/2510/35 เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ หนังสือพิมพ์พิมพ์ไทย 9 เมษายน 2510.

³⁵ หจข. น/ป6/2510/35 เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ 24 พฤษภาคม 2510.

³⁶ เรื่องเดียวกัน.

จำนวน 400 ท่อน มูลค่าหลายสิบล้านบาท โดยนำไปซุกซ่อนไว้กันแม่น้ำเพื่อเตรียมลำเลียงส่งขายให้แก่เอเยนต์ใหญ่ ในขณะที่อำนาจท้องถิ่นอีกกลุ่มหนึ่งลักลอบตัดไม้ในบริเวณเขตป่าสงวนที่อยู่ติดต่อกับริมฝั่งทะเลในอำเภอแกลง เป็นจำนวนพัน ๆ ท่อน โดยซุกซ่อนไม้และนำมาซุกซ่อนฝังไว้ใต้พื้นทรายริมชายฝั่งเพื่อรอเรือเดินทะเลบรรทุกนำออกไปขายต่างประเทศ³⁷

นอกจากนี้กลุ่มอำนาจท้องถิ่นในบริเวณภาคตะวันออกยังลักลอบตัดไม้เขตป่าสงวนของบริษัทที่รัฐจัดตั้งเป็นวิสาหกิจ เช่น กลุ่มอำนาจท้องถิ่นในจังหวัดระยองลักลอบตัดไม้เถื่อนจำนวน 43 ท่อน ที่จังหวัดระยองซึ่งมีมูลค่านับล้านบาทในพ.ศ.2510 โดยนำไปซุกซ่อนไว้ที่ริมเขตแม่น้ำจังหวัดระยองและนำไปแปรรูปเวลากลางคืน เส้นทางหนึ่งลำเลียงไม้เถื่อนผ่านหน้าบ้านของนายตำรวจ อีกเส้นทางหนึ่งลำเลียงมาทิ้งในไว้ด้านที่ติดกับถนนสุขุมวิท โดยตบตาเจ้าหน้าที่ด้วยการตัดไม้ชนิดที่มีการตัดราอนุญาตและไม่มีการตัดราอนุญาตมากองไว้ปะปนกัน กลุ่มอำนาจท้องถิ่นดังกล่าวยังลักลอบตัดไม้เป็นจำนวนมากในเขตป่าสงวนของบริษัทศรีมหาราชาใน 4 เขตอำเภอ คือ อำเภอพนัสนิคม อำเภอศรีราชา อำเภอบ้านค่าย อำเภอแกลง ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกัน 3 จังหวัด คือ ชลบุรี ระยอง และจันทบุรี³⁸

ในขณะที่เดียวกันกลุ่มอำนาจท้องถิ่นในภาคตะวันออกได้ข้ามเขตพื้นที่ของตนเองออกไปโค่นป่าในจังหวัดใกล้เคียงและเข้าไปตัดไม้ในบริเวณป่าสงวนที่เป็นชายแดนรอยต่อของจังหวัด ดังเช่น ในพ.ศ.2510 กลุ่มอำนาจท้องถิ่นเจ้าของโรงเลื่อยพูน ตำบลพลลา อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ลักลอบตัดไม้ในเขตจังหวัดตราด 300 ท่อน คิดเป็นมูลค่า 100,000 บาท³⁹ในปีเดียวกันกลุ่มอำนาจท้องถิ่นต่าง ๆ ลักลอบตัดไม้ในเขตป่าสงวนซึ่งมีเนื้อที่อยู่ระหว่างสองจังหวัดในเขตอำเภอแกลง จังหวัดระยอง และตำบลนายายอาม อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี มีไม้ประเภทหวงห้ามที่สำคัญ ได้แก่ ไม้กระเลียง ไม้ตะเคียน และไม้ยาง โดยนายทรงชัย เบญจศิริวรรณ เจ้าของโรงเลื่อยระคังวรรณ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ลักลอบตัดไม้ซุกซ่อนไว้ในคลองที่แบ่งเขตแดนระหว่างจังหวัดระยองและจันทบุรี ในขณะที่นายประทีปเจ้าของห้างหุ้นส่วนค้าไม้ จังหวัดชลบุรี ลักลอบตัดไม้จำนวน 9,000 ท่อน โดยนำมากรอรวมไว้เป็นเนื้อที่กว่า 10 ไร่ ในตำบลท่าใหม่ จังหวัด

³⁷ หจข. ก/ป6/2510/35 เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์พิมพ์ไทย หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ 28 พฤษภาคม 2510.

³⁸ หจข. ก/ป6/2510/35 เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์พิมพ์ไทย 29 พฤษภาคม 2510.

³⁹ หจข. ก/ป6/2510/35 เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ 22 พฤษภาคม 2510.

จันทร์ และตบตาเจ้าหน้าที่ด้วยการนำไม้ที่มีการตีตราและไม่มีการตีตรามากองปะปนกัน ไม้เถื่อนเหล่านี้มีมูลค่าทั้งหมด 40 ล้านบาท⁴⁰

การที่กลุ่มอำนาจท้องถิ่นบุกุกเข้าไปในเขตป่าสงวน เขตป่าสัมปทานของเอกชนรายอื่น และพื้นที่ป่าซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกันระหว่างชายแดนจังหวัด ส่วนหนึ่งทำให้เกิดการช่วงชิงผลประโยชน์และห้าหน้ากันด้วยความรุนแรง ดังเช่นในพ.ศ.2509 เสียมกล นพเกตุ เจ้าของโรงเลื่อย นพเกตุพาณิชย์ที่อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา รวมทั้งเป็นเจ้าของโรงเลื่อยในจังหวัดระยอง และระนอง มีความขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์ทางการค้ากับอำนาจท้องถิ่นอีกกลุ่มหนึ่ง โดยที่บางเรื่องอยู่ในระหว่างการดำเนินคดี จึงถูกฝ่ายตรงข้ามส่งมือปืน 3 คน มาลอบสังหาร⁴¹

อำนาจท้องถิ่นกับธุรกิจที่ดิน

กลุ่มคนต่าง ๆ เข้ามาแสวงหาผลประโยชน์จากการขยายตัวทางเศรษฐกิจภายหลังการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติของรัฐ โดยอาศัยโอกาสจากการขยายตัวของอุตสาหกรรมและการก่อสร้างหน่วยปฏิบัติการทางทหารที่เป็นความร่วมมือระหว่างรัฐบาลไทยและสหรัฐอเมริกา เช่น การสร้างสนามบินอู่ตะเภา ในอำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ที่เริ่มดำเนินการเมื่อ พ.ศ.2505 ส่งผลให้เกิดการเวนคืนที่ดินเป็นจำนวนมาก กลุ่มคนต่าง ๆ เหล่านี้เข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ด้วยการดำเนินธุรกิจค้าที่ดินแก๊งกำไร และเติบโตเป็นกลุ่มอำนาจท้องถิ่นใหม่ในทศวรรษ 2500

ผลจากนโยบายการส่งเสริมอุตสาหกรรมที่เปิดโอกาสให้กลุ่มคนต่าง ๆ เข้ามาแสวงหาผลประโยชน์จากการประกอบอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมาก อีกทั้งการแผ้วถางพื้นที่ป่าของชาวบ้านเพื่อแสวงหาที่ทำกินภายใต้การขยายตัวของเมืองในภาคตะวันออกในทศวรรษ 2500 ได้กลายเป็นที่มาของการบุกุกทำลายป่า ทำให้รัฐต้องเข้ามาทำการกำหนดเขตป่าสงวนและจัดสรรที่ดินทำกินให้แก่ประชาชนที่ไม่มีที่ทำกินของตนเอง เพื่อป้องกันการบุกุกโค่นถางป่าโดยเฉพาะในบริเวณเขตป่าสงวน

กระบวนการจัดสรรที่ดินทำกินดังกล่าวเปิดช่องว่างให้กลุ่มอำนาจท้องถิ่นเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ด้วยการดำเนินธุรกิจค้าที่ดิน เนื่องจากรัฐนำเอาวิธีการจัดสรรป่าเป็น แปลง ๆ เข้ามาใช้แทนวิธีการที่ให้ประชาชนมีสิทธิขอจับจองที่ดินเป็นราย ๆ จากที่ว่าการอำเภอ ซึ่งหลังจาก

⁴⁰หจข. ก/ป6/2510/35 เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์พิมพ์ไทย 30 พฤษภาคม 2510 หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ 1 มิถุนายน 2510.

⁴¹หจข. ก/ป7/2509/มท.5.6.4 เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์พิมพ์ไทย 9 มีนาคม 2509.

ประชาชนเข้าจับจองที่ดินก็สามารถถางป่าทำมาหากินได้ทันทีตามประมวลกฎหมายที่ดิน แต่ในขณะที่กระบวนการจัดสรรที่ดินเป็นแปลง ๆ กลับเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ป่าไม้ทำการแย่งชิงที่ดินของชาวบ้านเสียเองหรือทำการจัดสรรให้ผู้มีอำนาจและผู้มีอิทธิพล ที่ดินสำหรับการจัดสรรให้ประชาชนจึงมีจำนวนน้อยลง กว่าที่ดินจะถึงมือชาวบ้านก็ใช้ระยะเวลาช้านาน บางคนไม่สามารถรอคอยได้จึงเข้าจัดสรรที่ดินด้วยตนเองโดยบุกรุกเขตป่าสงวน⁴²

การอำนวยความสะดวกในขั้นตอนของการจัดสรรที่ดินยังเปิดโอกาสให้หัวหน้านิคมจัดสรรที่ดินบางส่วนร่วมมือประสานประโยชน์กับกลุ่มบุคคลผู้มีอำนาจและผู้มีอิทธิพล เช่น ในบริเวณนิคมจัดสรรทั่ว ๆ ไปทางราชการมีการจัดเครื่องทุนแรง อาทิ รถแทรกเตอร์ไว้ให้ชาวบ้านเช่าได้ในราคาถูก แต่ชาวบ้านไม่มีโอกาสใช้เครื่องทุนแรงเหล่านี้ เพราะในกรณีที่มีไร่ของรัฐมนตรี อธิบดีและผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นอยู่ใกล้เคียงกับพื้นที่ของชาวบ้าน หัวหน้านิคมมักส่งเครื่องทุนแรงไปให้แก่กลุ่มบุคคลที่มีอำนาจเหล่านี้หรือไม่ก็ส่งไปประจำอยู่ที่ไร่ของหัวหน้านิคม ความช่วยเหลือที่ราชการจัดไว้จึงไม่ถึงชาวบ้าน⁴³

การเกิดช่องว่างขนาดใหญ่ในกระบวนการจัดสรรที่ดินเปิดโอกาสให้กลุ่มอำนาจรัฐบางส่วนสามารถเข้าร่วมประสานผลประโยชน์กับอำนาจท้องถิ่นได้เสมอ กลุ่มอำนาจท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงใต้สามารถบีบบังคับเอาที่ดินจากชาวบ้านที่รัฐแบ่งไว้สำหรับจัดสรรและนำไปค้าแก๊งกำไรได้อย่างง่ายดาย เช่น ในพ.ศ.2508 ชาวบ้านในตำบลหนองเพียง อำเภอนนทบุรี จังหวัดชลบุรี เป็นจำนวนกว่าร้อยคน ร้องทุกข์ต่อจอมพลถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรีว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมในการจัดสรรที่ดิน เนื่องจากถูกบรรดาผู้มีอิทธิพลอ้างการมีกรรมสิทธิ์เหนือที่ดินทั้งหมด โดยได้ข่มขู่ด้วยการใช้อาวุธปืนขับไล่ชาวบ้านให้ออกจากที่ดินในเขตจัดสรร และใช้อำนาจขู่เชิญชาวบ้านให้ทำหนังสือสัญญาเช่าที่ดิน⁴⁴

นอกเหนือจากการที่กลุ่มอำนาจท้องถิ่นอาศัยช่องโหว่ในกระบวนการจัดสรรที่ดินของรัฐ ดำเนินธุรกิจค้าที่ดินแล้ว กลุ่มอำนาจท้องถิ่นยังเข้ายึดครองที่ดินของชาวบ้านทั่วไปเพื่อนำไปค้าแก๊งกำไรด้วยเช่นกัน เช่น ในพ.ศ.2508 มีชาวนาจำนวน 20 คน จากตำบลบ้านพริก อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก เข้าร้องเรียนต่อกระทรวงมหาดไทย โดยมีสาเหตุเนื่องจากที่ดินซึ่งชาวบ้าน

⁴² หจข. ก/ป6/2510/35 เรื่องบทความหนังสือพิมพ์ประชาธิปไตย "ต้องให้ราษฎรยากจนมีที่ดินทำมาหากินก่อน ผู้ว่าราชการ ตำรวจ อำเภอ กำนัน ไม่รับรู้ไม่ได้" 3 กรกฎาคม 2510.

⁴³ หจข. ก/ป6/2510/34 เรื่องบทความหนังสือพิมพ์สยามรัฐ "หากป่าไม้พินาศลงไทยอยู่ได้ฤ" 13 มิถุนายน 2510.

⁴⁴ หจข. ก/ป7/2508/มท.3.5 เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์สยามนิกร 14 กันยายน 2508.

ครอบครองใช้เป็นที่ทำกินเลี้ยงชีพ ทำนา และปลูกพืชไร่ มาเป็นเวลานานถึง 50 – 60 ปี มีหลักฐานใบรับรองและเสียภาษีให้แก่รัฐทุกปี จำนวนทั้งหมดประมาณ 1,900 ไร่ ได้มีกลุ่มอิทธิพลเข้ามาแอบอ้างกรรมสิทธิ์เหนือที่ดินดังกล่าว⁴⁵

กลุ่มอำนาจท้องถิ่นเข้าจับจองบุกรุกที่ดินในเขตป่าสงวนเพื่อนำไปค้าแก้งกำไร เช่น หลงจู้และนายทุนส่วนหนึ่งในจังหวัดชลบุรีและระยอง ใช้อิทธิพลเข้ามาบุกรุกที่ดินจำนวนนับแสนไร่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติในท้องที่คลองป่าตะเคียน ป่าแดง ป่าชุมชนกลาง จังหวัดชลบุรีและจังหวัดระยอง ในพ.ศ.2514 รวมทั้งปลอมแปลงเอกสารของทางราชการอันได้แก่ใบ สค.1 สค.2 และ นส.1 นส.2 โดยนำที่ดินที่แผ้วถางแล้วไปขายให้แก่ชาวบ้านในราคาไร่ละ 150 – 200 บาท⁴⁶

หลงจู้บุกรุกเขตป่าสงวนจำนวน 15,000 ไร่ ที่อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง ซึ่งมีเขตติดต่อกับอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ในพ.ศ.2509 โดยเข้ามาจับจองที่ดินปกปิดเป็นเขตของตนเองด้วยการอ้างตนเป็นกรรมสิทธิ์เหนือพื้นที่เขตป่าสงวนทั้งหมด เช่น หลงจู้ในอำเภอบ้านฉางเข้ามาทำลายป่าสงวนและแบ่งขายที่ดินกันในบริเวณเขาชะม้าง อำเภอบ้านค่าย การอ้างสิทธิในการครอบครองที่ดินของหลงจู้แสดงให้เห็นได้จาก ถ้าชาวบ้านต้องการที่ดินซึ่งแผ้วถางไว้เรียบร้อยแล้ว หลงจู้จะขายที่ดินในส่วนที่ตนจับจองในเขตป่าสงวนในราคาแพง แต่เมื่อชาวบ้านคนใดเข้าไปจับจองที่ดินในเขตป่าสงวนที่หลงจู้อ้างกรรมสิทธิ์โดยไม่บอกกล่าวก็ถูกยิงทิ้ง โดยที่บรรดาหลงจู้เหล่านี้เลี้ยงเสื่อและสะสมอาวุธครบมือ เช่น ปืนยิงเร็วทอมสัน ระเบิดมือ ไม้ค้อนกันและซุ่มจู่ชาวบ้านในขณะเดียวกันหลงจู้บางคนสร้างสัมพันธกับอำนาจรัฐ โดยใช้อำนาจของข้าราชการสร้างผลประโยชน์ให้แก่ตนเอง เช่น หลงจู้เข้ามาถางเพื่อทำไร่อ้อยและมันสำปะหลังในบริเวณป่าสงวนท้องที่ตำบลตาดสิตละหาร อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง โดยที่ข้าราชการได้ออกโฉนดที่ดินให้⁴⁷

ในขณะเดียวกันการสร้างสนามบินอู่ตะเภา ที่อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ที่เริ่มดำเนินการเมื่อ พ.ศ. 2505 ก่อให้เกิดการเวนคืนที่ดินเป็นจำนวนมาก ทำให้กลุ่มอำนาจท้องถิ่นเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์จากการที่ดินของชาวบ้านที่ถูกเวนคืน เมื่อกลุ่มอำนาจท้องถิ่นสูญเสียผลประโยชน์ จึงส่งมือปืนมาบุกยิงกลุ่มทหารเรือกองสำรวจแผนที่ทางบกสัตหีบ ซึ่งได้ไปสำรวจแผนที่เพื่อสร้างสนามบินและติดต่อกับเจ้าของที่ดินเรื่องเงินชดเชยที่ทหารจะทำการเวนคืน⁴⁸นอกจากนี้กลุ่มอำนาจ

⁴⁵ หจข. ก/ป7/2508/มท.3.5 เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์สยามรัฐ 24 กันยายน 2508.

⁴⁶ หจข. ก/ป7/2514/4 เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์สยามรัฐ 9 ธันวาคม 2514 เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์ชาวไทย 9 ธันวาคม 2514.

⁴⁷ หจข. ก/ป7/2509/กษ.7.2 เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์พิมพ์ไทย 4 ธันวาคม 2509.

⁴⁸ สารเสรี (20 สิงหาคม 2505): 1,4,19,20.

ท้องถิ่นยังนำที่ดินจากป่าสงวนไปขายให้แก่ชาวบ้านในตำบลอุตะเกา เช่น หลงจู้ส่วนหนึ่งหลอกขายที่ดินในเขตป่าสงวนอำเภอบ้านค่ายในราคาไร่ละ 100 บาท ให้แก่ชาวไร่ อุตะเกา อำเภอ สัตหีบ จังหวัดชลบุรี หลายพันคนซึ่งถูกเวนคืนที่ดินให้แก่ทางการเพื่อสร้างสนามบินอุตะเกา โดยชาวบ้านที่จำเป็นต้องหาที่ดินทำกินใหม่ซึ่งรู้เท่าไม่ถึงการณ์ว่าเป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติจึงซื้อได้ เป็นกรรมสิทธิ์⁴⁹

ผลประโยชน์ในเรื่องที่ดินที่มีมหาคาลก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มอำนาจท้องถิ่นถึงขนาดที่อำนาจท้องถิ่นบางกลุ่มได้มีการว่าจ้างกลุ่มคนมาบุกยิงฝ่ายที่ขัดผลประโยชน์ เช่น ใน พ.ศ.2511 หลงจู้ผู้หนึ่งว่าจ้างเสือศักดิ์และสมุนให้บุกยิงคนงานถางไร่ของหลงจู้ทรงเจ้าของไร่ที่เขา น้อย ตำบลบ่อทอง อำเภอพนสนิมคม จังหวัดชลบุรี เพื่อแย่งชิงที่ดินในบริเวณดังกล่าว⁵⁰และตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นถึงความขัดแย้งระหว่างกลุ่มอำนาจท้องถิ่นที่เข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ในเรื่องที่ดินจนไม่อาจตกลงกันได้ คือ กรณีการแย่งชิงที่ดินระหว่างกลุ่มสิงห์ป่าซุงและมงคลพานิช ซึ่งจะได้ศึกษาดังต่อไปนี้

5.3.2 การช่วงชิงผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจระหว่างกลุ่มอำนาจท้องถิ่น: ศึกษากรณี ความขัดแย้งในเรื่องที่ดินระหว่างไร่ “สิงห์ป่าซุง” และ “มงคลพานิช”

การเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ของกลุ่มคนต่าง ๆ ภายใต้การขยายตัวของอุตสาหกรรมภายหลังการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติตั้งแต่พ.ศ.2504 ก่อให้เกิดการแย่งชิงทรัพยากรในท้องถิ่น เหตุการณ์ที่แสดงให้เห็นได้ชัดเจน คือ กรณีพิพาทการช่วงชิงที่ดินระหว่างผู้มีอิทธิพลกลุ่มสิงห์ป่าซุงและกลุ่มหลงจู้บรรจง สมบูรณ์ทรัพย์ ในพื้นที่หมู่บ้านปลวกแดงซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกันระหว่างอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี และอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง⁵¹โดยที่ทั้งสองกลุ่มสะสมทุนด้วยการขยายอาณาเขตที่ดินและสร้างฐานะจนกลายเป็นเจ้าของกิจการพีชไร่ขนาดใหญ่ซึ่งเติบโตขึ้นเป็นกลุ่มอำนาจท้องถิ่นใหม่

ในบริเวณเนื้อที่ 15,000 ไร่ ที่มีอาณาเขตติดต่อกันระหว่างอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง และอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี มีสภาพพื้นที่เป็นป่าและมีทำเลเหมาะแก่การเพาะปลูกมันสำปะหลังและอ้อย เนื่องจากเป็นบริเวณต้นแม่น้ำจังหวัดระยอง จึงดึงดูดให้กลุ่มคนต่าง ๆ เข้า

⁴⁹ หจข. ก/ป7/2509/กษ.7.2 เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์พิมพ์ไทย 4 ธันวาคม 2509.

⁵⁰ หจข. ก/ป8/2511/32 เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์พิมพ์ไทยรัฐ 13 พฤษภาคม 2511.

⁵¹ หจข. ก/ป7/2509/มท.5.6.13 เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ 1 กรกฎาคม 2509.

มาจับจองผืนป่าจำนวนนับหมื่นไร่ และเป็นอาณาบริเวณที่มักปรากฏการแย่งชิงที่ดินเสมอ เนื่องจากเขตแดนที่ติดต่อกันระหว่างจังหวัดชลบุรีและระยองมีปัญหาเรื่องการแบ่งเขตและอำนาจการปกครอง โดยในเบื้องต้นรัฐยึดเอาแผนที่พ.ศ.2465 เป็นหลักในการแบ่งเขตอำนาจการปกครอง แต่ไม่ได้เข้ามาทำการรังวัดที่ดินอย่างจริงจังเพื่อกำหนดเขตที่แน่นอน จึงเป็นปัญหาเสมอเมื่อกลุ่มอิทธิพลต่างเข้ามาจับจองอ้างกรรมสิทธิ์เหนือที่ดินในอาณาเขตที่ติดต่อกันระหว่างจังหวัดชลบุรีและระยอง บ่อยครั้งเมื่อคู่กรณีเกิดการขัดแย้งแย่งชิงที่ดินและไม่สามารถตกลงกันได้ ฝ่ายหนึ่งนำความไปแจ้งต่อสถานีตำรวจอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง อีกฝ่ายหนึ่งนำความไปแจ้งต่อสถานีตำรวจอำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี⁵²

ผู้มีอิทธิพลเหล่านี้ต่างใช้เล่ห์เหลี่ยมล้มเลิกป่าสงวนในเขตติดต่อกันระหว่างอำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี และ อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง ด้วยการใช้อิทธิพลมืดทำการปกป้องหรืออ้างว่าเป็นพื้นที่ของหน่วยราชการบ้าง แต่ละกลุ่มต่างเข้ามาจับจองทำการยึดพื้นที่เป็นบริเวณกว้าง โดยที่บางแห่งใช้ชายฉกรรจ์ถึง 50 คน ระดมโค่นป่าสงวนซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวบ้านที่ถูกว่าจ้างจากผู้มีอิทธิพลและนายทุน กลุ่มบุคคลเหล่านี้มีวิธีการอันฉลาดแนบเนียนโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถจัดการได้ เช่น เมื่อคนงานถางป่าถูกจับกุมในขณะที่กำลังลักลอบตัดไม้ เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถเอาผิดกับผู้มีอิทธิพลและนายทุนที่อยู่เบื้องหลัง เนื่องจากคนงานที่ถูกจับกุมไม่ยอมชดทอดเพราะผู้มีอิทธิพลตั้งเงื่อนไขต่าง ๆ ไว้ อาทิจะให้การอุปถัมภ์และเลี้ยงดูครอบครัวของคนงานเป็นอย่างดีถ้ายอมถูกติดคุกแทนหรือผู้มีอิทธิพลบังคับข่มขู่คนงานว่าถ้าเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าจับกุมในระหว่างการลักลอบตัดไม้ในเขตป่าสงวน คนงานผู้ใดให้ความร่วมมือกับตำรวจจะถูกฆ่าทิ้ง ผู้มีอิทธิพลเคยลงโทษคนงานด้วยวิธีการดังกล่าวมาแล้วเพื่อเป็นตัวอย่างมิให้กล้าทรยศหักหลัง⁵³

พื้นที่ป่าในบริเวณรอยต่อระหว่างจังหวัดชลบุรีและระยองมีทรัพยากรป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ และมีทำเลที่เหมาะสมต่อการปลูกพืชไร่ บางแห่งถูกกำหนดให้เป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติ ได้กลายเป็นชุมทองที่ดึงดูดให้กลุ่มคนต่าง ๆ เป็นจำนวนมากเข้ามาจับจองที่ดินแผ้วถางป่าโดยเฉพาะกลุ่มสิงห์ป่าซุงและกลุ่มมงคลพานิช ซึ่งเป็นกลุ่มอิทธิพลในท้องถิ่นที่ต่างแข่งขันกันสร้างอำนาจทางเศรษฐกิจ ดังจะได้ศึกษาในรายละเอียดต่อไปนี้

ตระกูลลี้สกุลเป็นชาวจีนมีพี่น้อง 9 คน เรียกตัวเองว่าสิงห์ป่าซุง ประกอบด้วย นายประเสริฐ นายประสิทธิ์ และนายเป็ว ลี้สกุล เป็นผู้นำเข้ามาจับจองที่ทำกินและเป็นเจ้าของ

⁵² หจข. ก/ป7/2509/กษ.7.2 เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์พิมพ์ไทย 10 - 11 ธันวาคม 2509.

⁵³ เรื่องเดียวกัน.

ไร่มันสำปะหลัง “สิงห์ป่าซุง” อยู่ในบริเวณปลวกแดงบน ตำบลตาสีหิ อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง ในขณะที่ตระกูลสมบุญทรัพย์ซึ่งมีนายบรรจง สมบุญทรัพย์ หรือหลงจูง เข้ามาจับจองที่ดินทำกินและเป็นเจ้าของไร่มันสำปะหลัง “มงคลพานิช” อยู่ในบริเวณปลวกแดงล่าง ตำบลสุรศักดิ์ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี⁵⁴ พื้นที่ในบริเวณไร่มันของทั้งสองกลุ่มเป็นเขตชนแดนกันระหว่างจังหวัดชลบุรีและระยอง

โดยที่ทั้งสองตระกูลได้ใช้ความพยายามแผ่อาณาบริเวณการครอบครองที่ดินของตนด้วยการเลี้ยงและว่าจ้างนักเลงหัวไม้ให้คุกคามเจ้าของไร่รายอื่นด้วยวิธีการข่มขู่และบังคับซื้อ บางคนเกิดความเกรงกลัวก็หลบหนีจากการคุกคามของกลุ่มอำนาจท้องถิ่นทั้งสอง ซึ่งปรากฏว่ามีชาวบ้านเข้ามาร้องทุกข์ขอความเป็นธรรมจากหนังสือพิมพ์ เนื่องจากถูกกลุ่มอำนาจท้องถิ่นทั้งสองคุกคาม⁵⁵

ภายในบริเวณไร่สิงห์ป่าซุงและไร่มงคลพานิช มีการสะสมอาวุธ เช่น ปืนกล ปืนพก ปืนลูกซอง ปืนยิงเร็วทอมสัน ระเบิดมือ รวมถึงจ้างและเลี้ยงเสือ นักเลงไว้เป็นมือปืนคอยคุ้มกันที่ดินและควบคุมคนงานในไร่ ทั้งกลุ่มสิงห์ป่าซุงและกลุ่มหลงจูงบรรจงได้รับการกล่าวขวัญจากหนังสือพิมพ์ว่าเป็นเจ้าของ “ค่ายนรก” เนื่องจากหลงจูงบรรจงเจ้าของไร่มงคลพานิชเคยถูกกล่าวหาจากรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร ว่าเป็นบุคคลอันตรายที่ตั้งช่องโหว่โดยมีอาวุธผิดกฎหมาย ในขณะที่กลุ่มสิงห์ป่าซุงควบคุมคนงานในไร่อย่างเข้มงวด โดยในเวลากลางคืนหลังจากที่คนงานถางไร่เรียบร้อยแล้วต้องเข้าไปนอนในกรงออกมาเพนพ่านไม่ได้ เนื่องจากในไร่มีการเลี้ยงสุนัขไว้หลายสิบตัวภายในบริเวณไร่หัวหน้าคนงานมีปืนกลและปืนพกติดตัวคนแปลกหน้าพลัดเข้าไปก็โดนซ้อมอย่างทารุณ และเมื่อคนงานผู้ใดขอลาออกก็ถูกข่มขู่ว่า ถ้านำเรื่องราวภายในไร่ไปเปิดเผยจะถูกมือปืนตามฆ่า⁵⁶

ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มสิงห์ป่าซุงและกลุ่มของหลงจูงบรรจงเริ่มขึ้นในพ.ศ.2509 จากการที่แต่ละฝ่ายต่างพยายามประกาศตัวเป็นผู้นำท้องถิ่นในหมู่บ้านปลวกแดง ซึ่งได้ถูกแบ่งเป็นเขตปลวกแดงบนและปลวกแดงล่าง รวมทั้งพยายามแข่งขันกันขยายอำนาจทางเศรษฐกิจเข้ามาในบริเวณพื้นที่ป่าจำนวน 15,000 ไร่ ในบริเวณเขตติดต่อระหว่างจังหวัดชลบุรีและจังหวัดระยองจนเกิดการจับจองที่ดินทับซ้อนกัน โดยทั้งสองกลุ่มให้คนงานของตนนำรถแทรกเตอร์เข้าไปไถดินและ

⁵⁴ หจข. ก/ป7/2509/มท.5.6.13 เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ 1 กรกฎาคม 2509.

⁵⁵ หจข. ก/ป7/2509/มท.5.6.13 เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ 29 มิถุนายน 2509.

⁵⁶ หจข. ก/ป7/2509/มท.5.6.13 เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์พิมพ์ไทยรัฐ 1 กรกฎาคม 2509 และ หจข. ก/ป7/2509/กษ.7.2 เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์พิมพ์ไทย 4 ธันวาคม 2509.

พกป็นติดตัวตลอดเวลา ก่อนลงมือปฏิบัติงานในไร่แต่ละฝ่ายมีการยิงปืนเอาฤกษ์เอาชัยทุกวัน วันละหลายครั้งซึ่งเป็นธรรมเนียมที่ถือปฏิบัติ⁵⁷ โดยเป็นการกระทำที่บ่งบอกให้รู้ว่าอีกฝ่ายหนึ่งกำลัง ช่มขวัญฝ่ายตรงข้ามว่าห้ามล่วงละเมิดเข้ามาในพื้นที่ทางเศรษฐกิจที่ตนเข้ามาจับจอง

ศึกชิงที่ดินระหว่างกลุ่มสิงห์ป่าซุงและกลุ่มหลงจืบรรวงกลายเป็นความขัดแย้งที่รุนแรง ลูกกลามออกไป เมื่อฝ่ายหนึ่งได้ฉวยโอกาสนำอำนาจรัฐเข้ามาเป็นเครื่องมือจัดการฝ่ายตรงข้าม ดังเช่นที่นายประเสริฐ ลีสกุล กลุ่มสิงห์ป่าซุงได้ร้องเรียนไปยังนายดำรงค์ สุนทรสารทูล ผู้ว่าราชการจังหวัดระยอง และแจ้งความกับเจ้าหน้าที่ตำรวจอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง โดยกล่าวหาฝ่ายหลงจืบรรวงเจ้าของไร่ม่วงคลพานิชว่า ที่ดินของตนมีอยู่ประมาณ 4,000 ไร่ และซื้อมานานแล้ว ได้ถูกคุมคามจากกลุ่มหลงจืบรรวงที่ส่งสมุนที่เป็นพวกทุจริตเคยมีคดีติดตัวมารังควานไร่ ยิงคนงานในไร่ของตน ได้แก่ เสือบุญ เสือฉิม เสือทอง และเสือชัย โดยเฉพาะเสือชัยที่มีหมาย ประกาศจับฐานฆ่าคนตาย ต่อมาผู้ว่าราชการจังหวัดระยองจึงมีคำสั่งให้ตำรวจสถานีบ้านค่าย พร้อมกับขอคำสั่งตำรวจสมทบจากสถานีตำรวจอำเภอบ้านบึง ศรีราชา พนัสนิคม รวมทั้งหมด 50 นาย เข้าล้อมกวาดล้างไร่ม่วงคลพานิชทันที โดยที่ยังไม่มีการสืบสวนอย่างรอบคอบ ผลก็คือ ชาวบ้านที่เป็นคนงานในไร่ของหลงจืบรรวงถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจทำวิสามัญฆาตกรรมตาย 4 ศพ โดยไม่มีการต่อสู้และรถแทรกเตอร์มูลค่านับแสนบาทถูกยิงเสียหาย การปราบปรามกลุ่มหลงจืบรรวงของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นที่ครหาของฝ่ายไร่ม่วงคลพานิช บรรดาชาวบ้านและญาติของผู้เสียชีวิต โดยฝ่ายไร่สิงห์ป่าซุงถูกกล่าวหาว่าอาศัยตำรวจเป็นเครื่องมือกำจัดฝ่ายไร่ม่วงคลพานิช เนื่องจากก่อนหน้านั้นเป็นที่รับรู้กันในหมู่ชาวบ้านว่า แต่ละฝ่ายมีความขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์ที่ดินโดยมีการร้องเรียนกล่าวหาซึ่งกันและกันอยู่เสมอ⁵⁸

ชนวนของความขัดแย้งถูกคลี่คลายลง เมื่อนายฉิมหนึ่งในสี่เสือร้ายที่ถูกฝ่ายสิงห์ป่าซุง อุปโลกน์ว่าเป็นสมุนของหลงจืบรรวงเข้ามารังควานคนงานในไร่สิงห์ป่าซุง และฝ่ายสิงห์ป่าซุงได้ แจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจให้เข้าปราบปราม ได้เข้าร้องขอความเป็นธรรมต่อหนังสือพิมพ์ว่า ตนเองชื่อ นายฉิม โยติกา อายุ 25 ปี อยู่จังหวัดศรีสะเกษ อพยพเข้ามาเป็นกรรมกรรับจ้างทำไร่ใน เขตจังหวัดชลบุรีและระยอง นายฉิมและครอบครัวเคยทำงานอยู่กับนายประสิทธิ์ ลีสกุลในไร่ สิงห์ป่าซุงมาก่อน เนื่องจากมีฝีมือในการแก้ไขรถแทรกเตอร์จึงกลายเป็นคนใกล้ชิดของฝ่าย

⁵⁷ หจข. ก/ป7/2509/มท.5.6.13 เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ 30 มิถุนายน 2509 เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์ ไทยรัฐ 1 กรกฎาคม 2509.

⁵⁸ หจข. ก/ป7/2509/มท.5.6.13 เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ 29 มิถุนายน 2509 1 กรกฎาคม 2509 เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์พิมพ์ไทย 3 กรกฎาคม 2509.

สิงห์ป่าซุง มีหน้าที่คุมรถไถ คนงาน ต่อมาล่วงรู้ความลับหลายเรื่องภายในไร่สิงห์ป่าซุง เช่น การควบคุมคนงานในไร่สิงห์ป่าซุงใช้วิธีการยึดบัตรประชาชน เมื่อคนงานทนวิธีการทำงานในไร่ไม่ได้ก็หลบหนีไป โดยที่กลุ่มสิงห์ป่าซุงนำบัตรประชาชนของคนงานที่ยึดไว้ไปแจ้งความกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ และกล่าวหาคนงานผู้นั้นว่าทำการทุจริตลักทรัพย์ ส่งผลให้คนงานต้องถูกทางการตามจับกุมเพื่อนำตัวมาดำเนินคดีทำให้ไม่สามารถหางานทำต่อไปได้ นายจิมไม่ชอบวิธีการดังกล่าว และได้เกิดขัดใจกับบรรดาพี่น้องสิงห์ป่าซุง จึงได้พาครอบครัวหลบหนีออกมาจากไร่สิงห์ป่าซุงซึ่งมีคนงานจำนวนหนึ่งอพยพติดตามมา ด้วยเหตุนี้ทำให้พวกสิงห์ป่าซุงโกรธแค้นมากจึงติดตามหาตัวนายจิมด้วยการแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจว่านายจิมเป็นเลื้อร้ายลอบยิงพวกสิงห์ป่าซุง ตำรวจออกหมายประกาศจับตัวนายจิมแบบไม่มีนามสกุลและรูปพรรณสัณฐานที่แน่นอน ต่อมานายจิมพาพรรคพวกหลบหนีเข้ามาพักพิงอยู่ในไร่ม่วงคลพานิชของหลงจู๊บรรจงที่มีอาณาเขตติดกับไร่สิงห์ป่าซุง นายจิมกับสมัครพรรคพวกอยู่อย่างลี้ภัยซึ่งทางฝ่ายหลงจู๊บรรจงไม่ยอมบรรจุเข้าทำงาน และหลังจากเกิดเหตุการณ์ที่ตำรวจยิงคนงานในไร่ม่วงคลพานิชเสียชีวิต 4 ศพ นายจิมก็พบว่าตนเองปรากฏเป็นข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์ด้วยการเข้าไปมีชื่อพัวพันเป็นเลื้อร้ายร่วมกับเลื้อคนอื่น ๆ⁵⁹ นายจิมได้เข้าร้องเรียนต่อทางหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ซึ่งได้เปิดเผยถึงเรื่องราวที่มีเบื้องหลังอัน ซ้ำซ้อนว่า

“นี่เป็นวิธีหนึ่งที่ผมไม่พอใจและทนดูไม่ได้ผมจึงออกจากงาน (ไร่สิงห์ป่าซุง – ผู้เขียน) พอผมออกจากงาน คนงานและครอบครัวก็พากันออกตามมากับผม ทั้งลูกเด็กเล็กแดงร่วม 20 คน นายจ้างผมแค้นมากและออกตามล่าตัว ผมกับพวกคนงานอื่น ๆ ได้หลบมาอยู่ในเขตไร่ม่วงคลพานิชของนางทองม้วน ทรัพย์สมบูรณ์ ที่อยู่ติดกันแบบหนีร้อนมาพึ่งเย็น ชั้นแรกผมไม่กล้าพบนางทองม้วนเพราะกลัวเขาเข้าใจผิด แต่เมื่อเขาส่งคนงานมาดูพวกผมเห็นว่าหุงหาอาหารกินกันกลางป่าหญ้าคาไม่มีพิษสงอะไรก็ให้พวกผมอาศัยอยู่ได้ แต่ไม่ยอมรับเข้าทำงานเพราะกลัวทางฝ่ายสิงห์ป่าซุงจะเข้าใจผิด และต่อมาทางไร่ม่วงคลพานิชช่วยเหลือให้เงินเป็นค่าเดินทางเล็ก ๆ น้อย ๆ ขอให้ออกไปให้พ้นเขตไร่ของเขาเสีย พวกผมอพยพไปหางานทำที่

⁵⁹ นพข. ก/ป7/2509/มท.5.6.13 เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ 21 - 23 กรกฎาคม 2509 เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์พิมพ์ไทย 1 กันยายน 2509.

บ้านมาบลำบิดได้ราว 25 วัน ก็เกิดเรื่องร้ายแรงที่ทางฝ่ายสิงห์ป่าซุง พาดำรวจมาจับเสือร้ายที่มีชื่อผมไปรวมอยู่ด้วย และยิงคนงานในไร่ ตายไป 4 คนโดยไม่ได้เสียสักคนเดียว”⁶⁰

ภายหลังจากที่นายฉิมผู้ถูกอุปโลกน์ให้เป็นเสือร้ายโดยเข้าร้องเรียนต่อทางหนังสือพิมพ์ และพร้อมที่จะให้การแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจ แต่มีเงื่อนไขว่าคณะกรรมการสอบสวนต้องให้ความเป็นธรรมในความบริสุทธิ์ของตนเองว่าไม่ใช่เสือฉิมตามที่ฝ่ายสิงห์ป่าซุงกล่าวหา นอกจากนี้ต้องให้ความปลอดภัยว่าจะไม่ถูกยิงทิ้ง แต่ทันทีที่หนังสือพิมพ์เสนอข่าวทั้งกลุ่มหลงจู้บรรจงและกลุ่มสิงห์ป่าซุงต่างตามหาตัวนายฉิมเพื่อนำมาเป็นพรรคพวกบ้างและเพื่อฆ่าปิดปากบ้าง⁶¹

การช่วงชิงผลประโยชน์ในเรื่องที่ดินระหว่างไร่สิงห์ป่าซุงและไร่มงคลพานิช ฝ่ายสิงห์ป่าซุง ได้ดึงกลุ่มคนที่ไม่เกี่ยวข้องมาพัวพันด้วยเพื่อกำจัดฝ่ายตรงข้าม ไม่ว่าจะเป็นนายฉิมคนงานในไร่ที่ถูกอุปโลกน์เป็นเสือเพื่อให้ทางการเข้าไปกวาดล้างกลุ่มหลงจู้บรรจง และตำรวจที่ถูกใช้เป็นเครื่องมือทำวิสามัญฆาตกรรมคนงานในไร่มงคลพานิช ในขณะที่กลุ่มหลงจู้บรรจงก็อาศัยสถานการณ์ที่ได้เปรียบตอบโต้กลุ่มสิงห์ป่าซุงด้วยเช่นกัน โดยการประโคมข่าวในเรื่องที่ฝ่ายสิงห์ป่าซุงยื่นมือตำรวจฆ่าคนงานในไร่เพื่อกำจัดฝ่ายตน

ปัญหาความขัดแย้งระหว่างกลุ่มสิงห์ป่าซุงและกลุ่มหลงจู้บรรจงยังลุกลามออกไปอีก เมื่อแต่ละฝ่ายต่างใช้สถานการณ์ความขัดแย้งดังกล่าว อ้างสิทธิ์ในการเป็นเจ้าของที่ดินในบริเวณพื้นที่ป่าจำนวน 15,000 ไร่ ที่อยู่ในอาณาเขตรอยต่อระหว่างจังหวัดชลบุรีและระยอง โดยทั้งสองฝ่ายต่างถือครองใบแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดินทับซ้อนกัน ทางฝ่ายสิงห์ป่าซุงอ้างว่าที่ดินจำนวนดังกล่าวอยู่ในอาณาบริเวณของไร่ตน ในเขตพื้นที่ปลวกแดงบน ตำบลตาสีห์ อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง ในขณะที่ฝ่ายหลงจู้บรรจงก็อ้างเช่นกันว่าที่ดินเหล่านี้อยู่ในอาณาบริเวณของไร่ตน ในเขตพื้นที่ปลวกแดงล่าง ตำบลสุรศักดิ์ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี จึงทำให้คดีมีความซับซ้อนมากขึ้น ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องสืบสวนและสอบสวนอย่างรอบคอบ โดยที่กลุ่มอิทธิพลท้องถิ่นทั้งสองฝ่ายเรียกร้องให้เจ้าหน้าที่ตำรวจชี้ขาดว่า เหตุการณ์ที่ตำรวจวิสามัญฆาตกรรมคนงาน 4 ศพ ในไร่มงคลพานิชเกิดขึ้นในเขตจังหวัดชลบุรีหรือระยอง ถ้าเกิดขึ้นในเขตจังหวัดใดที่ดินจำนวน 15,000 ไร่ก็ควรจะเป็นกรรมสิทธิ์ของฝ่ายนั้น กลุ่มสิงห์ป่าซุงอ้างว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอยู่ในเขตไร่ของตน ในจังหวัดระยองเพราะมีใบสค.1 ที่อำเภอบ้านค่ายออกให้และเสียภาษีที่ดินในจังหวัดระยอง

⁶⁰ หจข. น/ป7/2509/มท.5.6.13 เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ 23 กรกฎาคม 2509.

⁶¹ หจข. น/ป7/2509/มท.5.6.13 เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ 26 กันยายน 2509.

ในขณะที่กลุ่มหลงจิวบรจงก็อ้างเช่นเดียวกันว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอยู่ในเขตไร่ของตนในจังหวัดชลบุรี เพราะมีใบ สค.1 ที่อำเภอศรีราชาออกให้และเสียภาษีในจังหวัดชลบุรี⁶²

ข้อเรียกร้องของกลุ่มสิ่งป่าซุงและกลุ่มหลงจิวบรจงเพื่อหวังครอบครองที่ดินจำนวนมหาศาล ทำให้คณะกรรมการสอบสวนที่กรมตำรวจจัดตั้งขึ้นต้องทำงานด้วยความยากลำบาก ในการชี้ขาดว่าเหตุการณ์ที่ตำรวจวิสามัญฆาตกรรมคนงานในไร่มังคลพานิชเกิดขึ้นในเขตจังหวัดใด เพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจในเขตนั้นเป็นเจ้าของคดี แต่ปรากฏว่าคณะกรรมการสอบสวนไม่สามารถชี้ขาดได้ เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวไม่มีหลักเขตแดนธรรมชาติที่ชัดเจน เช่น ภูเขาที่ใช้เป็นหลักในการแบ่งเขต ซึ่งแม้กระทั่งข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐเองก็ยังมีความคิดเห็นขัดแย้งกันเอง เช่น นายดำรงดี สุนทรสารทูล ผู้ว่าราชการจังหวัดระยอง กล่าวถึงข้อตกลงระหว่างผู้ว่าราชการจังหวัดชลบุรีและระยองที่ระบุไว้ว่า เขตการปกครองกำหนดผู้ใหญ่บ้านให้ขึ้นกับจังหวัดชลบุรี ส่วนเขตการสอบสวนให้ขึ้นกับอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง เพราะฉะนั้นคดีที่เกิดขึ้นนี้ให้สถานีตำรวจอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง ดำเนินการถูกต้องแล้ว ในขณะที่กำนันหรววน สว่างไสว ตำบลบึง อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ชี้แจงว่า โดยปกติแล้วคนที่อาศัยอยู่ในบริเวณไร่ที่เกิดเหตุวิสามัญฆาตกรรมคนงาน 4 ศพ เมื่อเกิดเรื่องราวต่าง ๆ ได้มาแจ้งความแก่ตนจึงเป็นเขตการปกครองของจังหวัดชลบุรี⁶³

จะเห็นได้ว่ากรณีความขัดแย้งในการชั่งชิงผลประโยชน์ระหว่างไร่สิ่งป่าซุงและไร่มังคลพานิช เป็นตัวอย่างหนึ่งของกลุ่มอำนาจท้องถิ่นที่เข้ามาสร้างอำนาจทางเศรษฐกิจในทศวรรษ 2500 แม้กลุ่มคนเหล่านี้ยังไม่มีเครือข่ายทางการเมือง แต่พยายามอาศัยอำนาจรัฐเป็นเครื่องมือในการกำจัดฝ่ายตรงข้ามที่เป็นคู่แข่งทางผลประโยชน์ นอกจากนี้กลุ่มอำนาจท้องถิ่นยังพยายามอาศัยอำนาจจากรัฐและกฎหมายเข้ามาแบ่งเขตผลประโยชน์ เมื่อการใช้ความรุนแรงไม่สามารถนำมาปกป้องผลประโยชน์ได้สัมฤทธิ์ผล เช่น ฝ่ายสิ่งป่าซุงร้องเรียนไปยังสำนักนายกรัฐมนตรีและที่กองปราบถึงการมีกรรมสิทธิ์อย่างถูกต้องเหนือที่ดิน⁶⁴ในขณะที่ฝ่ายหลงจิวบรจงก็อ้างอำนาจการปกครองในเขตความรับผิดชอบของข้าราชการในอำเภอศรีราชาเข้ามาแสดงการมีกรรมสิทธิ์เหนือที่ดิน เพราะเคยถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจอำเภอศรีราชาจับกุมตัวไปขังใน

⁶² หจข. ก/ป7/2509/มท.5.6.13 เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ หนังสือพิมพ์พิมพ์ไทย 1 กรกฎาคม 2509.

⁶³ หจข. ก/ป7/2509/มท.5.6.13 เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ 3 กรกฎาคม 2509 เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ 23 กรกฎาคม 2509.

⁶⁴ หจข. ก/ป7/2509/มท.5.6.13 เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์พิมพ์ไทย 1 กรกฎาคม 2509.

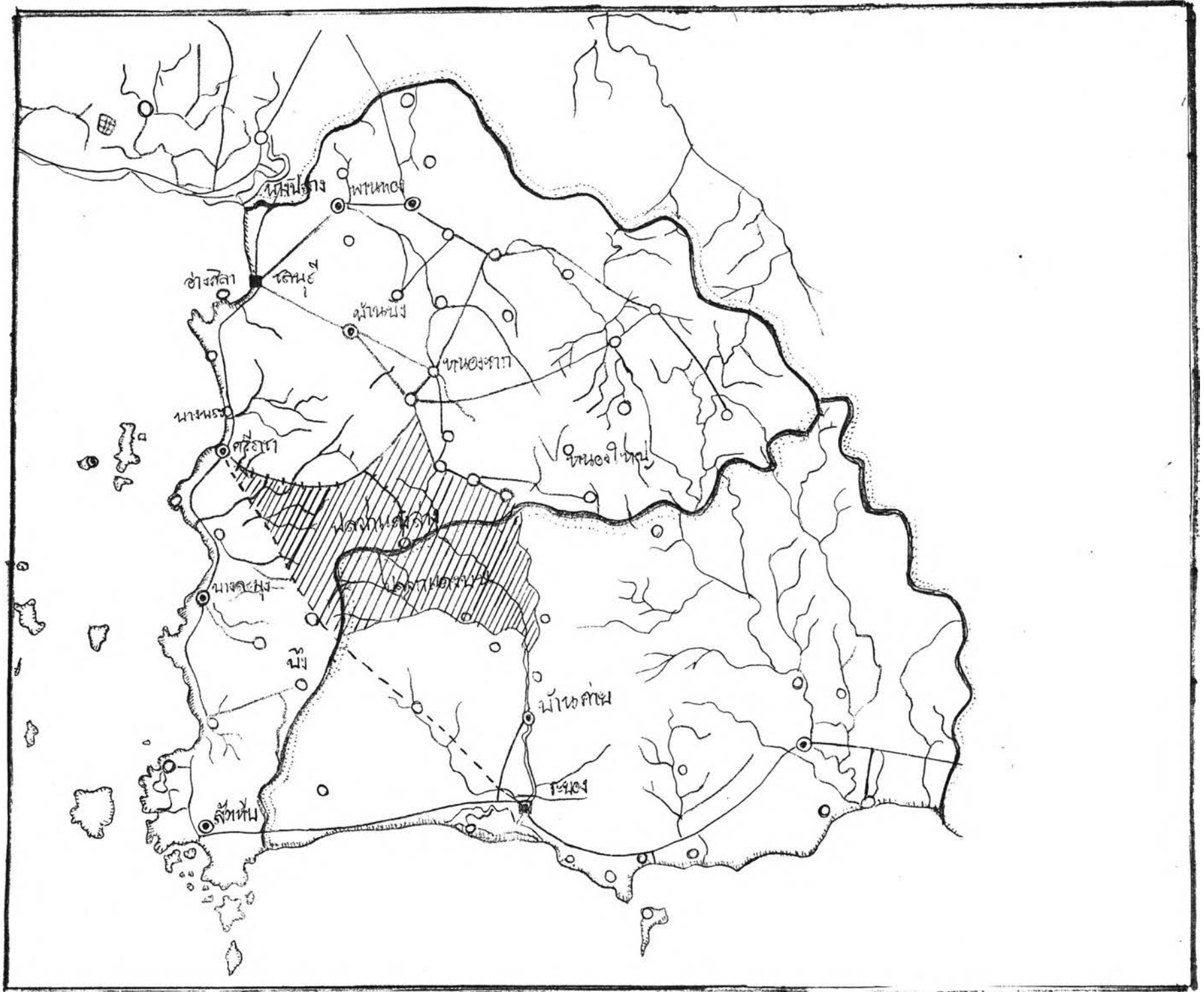
ข้อหาอันธพาล⁶⁵ รวมถึงทั้งสองฝ่ายยังพยายามใช้กฎหมายเข้ามาแสดงการมีสิทธิ์เหนือที่ดินดังกล่าว เช่น หลักฐานการเสียภาษีที่ดินหรือการมีใบศค.1 ไว้ในการครอบครอง⁶⁶ เป็นต้น

การช่วงชิงผลประโยชน์ในเรื่องที่ดินระหว่าง “ไร่สิงห์ป่าซุง” และไร่ “มงคลพานิช” สะท้อนให้เห็นว่า เมื่อมีการขยายตัวของอุตสาหกรรมลู่ทองถิ่นภายใต้นโยบายการส่งเสริมของรัฐ ส่งผลให้ทรัพยากรในท้องถิ่นกลายเป็นสิ่งที่มีค่าที่กลุ่มคนต่าง ๆ เข้ามาแย่งชิงเพื่อนำไปสร้างฐานอำนาจทางเศรษฐกิจ

นอกจากมีกลุ่มอำนาจท้องถิ่นใหม่เข้ามาสะสมทุนในช่วงทศวรรษ 2500 จนมีฐานะร่ำรวย ก็ยังมีกลุ่มอำนาจท้องถิ่นเดิมส่วนหนึ่งที่เติบโตขึ้นในทศวรรษ 2490 สามารถปรับตัวในการดำรงอยู่ได้ต่อไปภายใต้การขยายตัวของเศรษฐกิจในบริเวณภาคตะวันออก โดยกลุ่มอำนาจท้องถิ่นเดิมสามารถขยายอำนาจทางเศรษฐกิจออกไปจากเดิม ด้วยการสร้างเครือข่ายทางการเมืองเพื่อนำมาค้าจนผลประโยชน์ของตน ซึ่งจะทำให้การศึกษาดังต่อไปนี้

⁶⁵ หจข. ก/ป7/2509/มท.5.6.13 เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์พิมพ์ไทย 2 กรกฎาคม 2509.

⁶⁶ หจข. ก/ป7/2509/มท.5.6.13 เรื่องข่าวหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ หนังสือพิมพ์พิมพ์ไทย 1 กรกฎาคม

แผนที่ 5.1 บริเวณพื้นที่ป่า 15,000 ไร่ รอยต่อระหว่างอำเภอบ้านค่าย (ปลวกแดงบน) และอำเภอศรีราชา (ปลวกแดงล่าง) ที่ไร่ "สิงห์ป่าซุง" และไร่ "มงคลพาณิชย์" อ้างตนเป็นกรรมสิทธิ์เหนือที่ดิน

5.4 อำนาจท้องถิ่นที่เติบโตในทศวรรษ 2490 กับการสร้างเครือข่ายทางการเมืองเพื่อ ค้ำจุนผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในทศวรรษ 2500 และทศวรรษ 2510

ภายหลังการปราบปรามอำนาจท้องถิ่นครั้งใหญ่ในบริเวณภาคตะวันออกเฉียงของคณะปฏิวัติ ภายใต้การนำของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ในพ.ศ.2502 มีกลุ่มอำนาจท้องถิ่นส่วนหนึ่งทั้งที่ถูกจับกุมและหลบหนีไปได้สามารถกลับมาสร้างอิทธิพลและขยายอำนาจทางเศรษฐกิจ ภายใต้การขยายตัวทางเศรษฐกิจในภาคตะวันออกเฉียงภายหลังการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ พ.ศ.2504 ที่เปิดโอกาสให้กลุ่มอำนาจท้องถิ่นเดิมเหล่านี้สามารถแสวงหาแหล่งเงินทุนมาขยายฐานะจนนำไปสู่การมีศักยภาพทางเศรษฐกิจ และมีพัฒนาการสู่ความเป็นเจ้าพ่อมากขึ้น ด้วยการเริ่มเข้าไปผูกขาดธุรกิจบางประเภทในท้องถิ่นหรือผูกขาดธุรกิจหลายประเภทในระดับภูมิภาค นอกจากนี้กลุ่มอำนาจท้องถิ่นเดิมยังได้สร้างความสัมพันธ์กับอำนาจทางการเมืองในระดับประเทศและสร้างเครือข่ายทางการเมืองด้วยการเป็นฐานเสียงสนับสนุนให้นักการเมืองในการเลือกตั้ง จนไปสู่การลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ดังเช่น ราชชาติดิน 3 ตระกูลตั้งแห่งอำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ได้แก่ ตระกูลสิงห์โตทอง เนื่องจำนงค์ และจึงประเสริฐ

กลุ่มตระกูลสิงห์โตทอง

ตระกูลสิงห์โตทองมีทายาทที่สืบทอดและดูดซับชีวิตนักเลงรุ่นพ่ออย่างเฮี้ยไซ หรือหลงจู้ไซ เจ้าของไร่อ้อยและโรงงานน้ำตาล แห่งบ้านบึงกระโดน อำเภอบ้านบึง คือ เฮี้ยฮู้ย หรือ นายตรงค์ สิงห์โตทอง ซึ่งภายหลังจากที่ถูกจับกุมไปคุมขังไว้ในคุกลาดยาวเมื่อ พ.ศ.2502 ได้ออกมาขยายอำนาจทางเศรษฐกิจจนสามารถเริ่มเข้าไปผูกขาดธุรกิจอ้อยในท้องถิ่น ด้วยการเป็นผู้นำชาวไร่อ้อยในจังหวัดชลบุรี ซึ่งถือว่าเป็นนักเลงใหญ่ผู้กว้างขวางในหมู่ชาวไร่อ้อยมากที่สุด บทบาทอันโดดเด่นของเฮี้ยฮู้ยในการเป็นผู้นำชาวไร่อ้อย คือ ดำรงตำแหน่งนายกสมาคมอ้อยน้ำตาลแห่งประเทศไทย และมีบทบาทในการจัดตั้งสมาคมกลุ่มอาชีพการเกษตรชลบุรี ใน พ.ศ.2512 โดยเป็นผู้นำในการต่อรองประกันราคาอ้อยให้แก่ชาวไร่ในจังหวัดชลบุรี ด้วยการร่วมมือกับสมาคมชาวไร่อ้อยเขต 7 จังหวัดกาญจนบุรี⁶⁷ ทำการแก้ปัญหาให้แก่กลุ่มชาวไร่โดยที่อำนาจรัฐไม่สามารถเข้ามาจัดการได้

เฮี้ยฮู้ยหรือนายตรงค์ สิงห์โตทอง อาศัยบทบาทการเป็นผู้นำชาวไร่อ้อยสร้างเครือข่ายทางการเมือง ด้วยการสนับสนุนหรือเป็นฐานเสียงให้นักการเมืองที่ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิก

⁶⁷“ตรงค์ สิงห์โตทองกับตำนานชาวไร่อ้อย,” ไทยโพสต์แทบลอยด์ (20 กุมภาพันธ์ 2543): 3 – 5.

สภาผู้แทนราษฎร โดยอาศัยความเป็นนักเลงผู้กว้างขวางในหมู่ชาวไร่อ้อยนำคะแนนเสียงจากชาวไร่มาสนับสนุนนักการเมืองที่ตนให้ความช่วยเหลือ⁶⁸

กลุ่มตระกูลเมืองจำนงค์

พี่น้องตระกูลเมืองจำนงค์ส่วนหนึ่ง เช่น หลงจูไซ หรือ วินัย เมืองจำนงค์ และประสงค์ เมืองจำนงค์ ได้ถูกจับกุมตัวไปคุมขังไว้ที่คุกกลางยาวเมื่อครั้งที่รัฐเข้าทำการปราบปรามอำนาจท้องถิ่น ใน พ.ศ.2502 แต่ก็ได้ทำให้อิทธิพลและอำนาจทางเศรษฐกิจของกลุ่มตระกูลเมืองจำนงค์ ลดลงไปจากอำเภอบ้านบึง เพราะพี่น้องคนอื่น ๆ สามารถหลบหนีไปได้ เช่น ประโยชน์ เมืองจำนงค์ ภายหลังที่แกนนำหลักคนสำคัญของตระกูลออกมาจากคุกกลางยาวก็ได้สร้างและขยายฐานอำนาจทางเศรษฐกิจออกไป ในทศวรรษ 2490 ตระกูลเมืองจำนงค์เป็นเพียงแค่เจ้าของกิจการโรงเลื่อยไม้ที่ตำบลหนองซาก อำเภอบ้านบึง แต่ในช่วงทศวรรษ 2500 ฐานะของตระกูลร่ำรวยซึ่งได้กลายเป็นเจ้าของอุตสาหกรรมพืชไร่ครบวงจรในท้องถิ่น เช่น อุตสาหกรรมน้ำตาล แป้งมันสำปะหลัง

ตระกูลเมืองจำนงค์ได้สร้างเครือข่ายทางการเมืองเพื่อค้ำจุนผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจออกไป ด้วยการส่งพี่น้องในตระกูลลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรีโดยไม่สังกัดพรรคการเมืองใดในพ.ศ.2512 คือ นายประสงค์ เมืองจำนงค์ กล่าวได้ว่าตระกูลเมืองจำนงค์ประสบความสำเร็จได้รับเลือกตั้งเป็น ส.ส. จังหวัดชลบุรีเพราะคะแนนเสียงจากชาวไร่ซึ่งเป็นฐานเสียงที่สำคัญ ประกอบกับอุปนิสัยของนายประสงค์ เมืองจำนงค์ ซึ่งเป็นนักเลงเก่าพูดจาตรงไปตรงมาเป็นที่คุ้นเคยและรับรู้กันในหมู่ชาวไร่ จึงได้รับคะแนนเข้ามาเป็นอันดับหนึ่งในบรรดา ส.ส. ชลบุรีทั้งหมด 3 คน

ในช่วงระยะแรกที่บุคคลในตระกูลเมืองจำนงค์เข้าไปมีบทบาททางการเมืองในระดับชาตินั้น ได้มีความพยายามอย่างมากในการรักษาฐานเสียงของตนไว้ในพื้นที่ โดยนายประสงค์ เมืองจำนงค์พยายามแสดงบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วยการเป็นตัวแทนชาวไร่ในจังหวัดชลบุรี ทำการผลักดันส่งเสริมการกสิกรรมโดยเสนอให้รัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร ซื้อรถแทรกเตอร์เป็นจำนวนมากเพื่อให้ชาวไร่ในจังหวัดชลบุรีมีเครื่องทุ่นแรง ในขณะเดียวกันยังได้ออกตระเวนพบปะชาวบ้านเป็นประจำโดยเฉพาะกลุ่มชาวไร่ และมักนำความเดือดร้อนของชาวบ้านมาเล่าสู่กลุ่มเพื่อน ส.ส. ที่สโมสรสภาผู้แทนราษฎร และบางเรื่องก็ได้เสนอให้รัฐบาลแก้ไขเมื่อเข้าสู่สภาผู้แทนราษฎร

⁶⁸สัมภาษณ์ ตรงค์ สิงห์โตทอง, อดีตนักเลงใหญ่และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรี, 7 มีนาคม

นอกจากนี้กลุ่มตระกูลเนื่องจำนงค์ยังพยายามอาศัยโอกาสในช่วงที่บุคคลในตระกูลลงเล่นการเมือง ขยายธุรกิจแป้งมันสำปะหลังของครอบครัวออกไปยังภูมิภาคอื่น ๆ เช่น การที่นายประสงค์ เนื่องจำนงค์ได้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนจังหวัดร้อยเอ็ดด้วยการนำพันธุ์มันสำปะหลังจากจังหวัดชลบุรีเข้าไปแจกจ่ายชาวบ้านที่ภาคอีสาน เพราะต้องการให้การปลูกมันสำปะหลังแพร่หลายเหมือนดังเช่นในจังหวัดชลบุรี⁶⁹

กลุ่มตระกูลจิ่งประเสริฐ

ตระกูลจิ่งประเสริฐเป็นอีกกลุ่มหนึ่งในอำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ที่ทางการได้เข้ามากวาดล้างใน พ.ศ.2502 แต่หลงจู๋เกียงหรือนายชัย จิ่งประเสริฐ เจ้าของโรงเลื่อย สามารถหลบหนีการจับกุมไปได้ด้วยการเข้าไปหลบภัยอยู่กับผู้มีอำนาจในกรุงเทพฯ

เมื่อการปราบปรามอำนาจท้องถิ่นภายใต้การนำของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เจริญสงบลง หลงจู๋เกียงได้กลับเข้ามาสร้างอิทธิพลด้วยการสะสมนักเลงฝีมือดีไว้มากมายซึ่งเป็นที่ยอมรับกันในวงการนักเลงแห่งภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นอกจากนี้ยังได้ปูแนวทางการดำเนินชีวิตแบบนักเลงให้แก่บุตรชายทั้งสองคน ได้แก่ นายประเสริฐ จิ่งประเสริฐ ผู้ใหญ่บ้านในอำเภอบ้านบึง และนายนคร จิ่งประเสริฐ ปลัดอำเภอในจังหวัดแม่ฮ่องสอน⁷⁰

นอกจากนี้หลงจู๋เกียงยังได้ขยายฐานอำนาจทางเศรษฐกิจจากท้องถิ่นออกไปสู่ระดับภูมิภาค ด้วยการดำเนินธุรกิจหลายประเภท ไม่ว่าจะเป็นธุรกิจโรงเลื่อย โรงสีข้าว ไร่สวน และกิจการขนานานชนิดที่ครอบคลุมเกือบทั่วทั้งภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้ว่าในช่วงทศวรรษ 2500 หลงจู๋เกียงจัดว่าเป็นผู้มีอิทธิพลที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจมากที่สุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จนได้รับการกล่าวขานว่าเป็น "เจ้าพ่อแห่งภาคตะวันออกเฉียงเหนือ"

หลงจู๋เกียงได้สร้างเครือข่ายทางอำนาจออกไปนอกท้องถิ่นด้วยการเข้าไปมีความสัมพันธ์อย่างสนิทชิดเชื้อไปมาหาสู่กับจอมพลประภาส จารุเสถียร ในช่วงที่เป็นผู้บัญชาการทหารบก พ.ศ.2508 – 2515 และรองนายกรัฐมนตรี พ.ศ.2509 – 2515 และพลเรือตรีสุดสาย เทพหัสดิน ซึ่งในตอนนั้นหลงจู๋เกียงได้รับสัมปทานเหมืองแร่ในจังหวัดชลบุรีจากรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร⁷¹ หลงจู๋เกียงได้สร้างเครือข่ายเข้าไปมีความสัมพันธ์กับอำนาจทางการเมืองก็เพื่อขยายและค้ำจุนธุรกิจของตนเอง

⁶⁹ หจข. กป/7/2514/5 เรื่องบทความหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ 2 พฤษภาคม 2514

⁷⁰ "123 ลุยเมืองชลเหือกสุดท้ายของเจ้าพ่อ," มติชนสุดสัปดาห์ (4 มีนาคม 2527): 12.

⁷¹ สังคิต พิริยะรังสรรค์ และผาสุก พงษ์ไพจิตร, คอร์ปชั่นกับประชาธิปไตย, หน้า 207.

ภายหลังการเสียชีวิตของหลงจู๊เกียงเพราะอุบัติเหตุทางรถยนต์ บุตรชายของหลงจู๊เกียงได้รับมรดกดูแลกิจการผลประโยชน์ทุกอย่าง โดยที่นายนคร จึงประเสริฐได้ลาออกจากการเป็นปลัดอำเภอที่แม่ฮ่องสอนเพื่อเข้ามาดูแลกิจการของตระกูล⁷²

การสูญเสียหลงจู๊เกียง ได้ทำให้ตระกูลจึงประเสริฐที่มีอิทธิพลและผูกขาดธุรกิจหลายประเภทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ถูกทำลายจากกลุ่มอำนาจท้องถิ่นใหม่ที่ประกอบไปด้วยนักเลงที่กำลังสร้างและขยายอำนาจทางเศรษฐกิจออกไป ซึ่งพร้อมเสมอที่จะทำการช่วงชิงผลประโยชน์และความเป็น “เจ้าพ่อภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” จากกลุ่มตระกูลจึงประเสริฐ ดังจะศึกษาให้เห็นต่อไป

สรุปได้ว่า อำนาจท้องถิ่นที่เติบโตขึ้นในทศวรรษ 2490 มีพัฒนาการความเป็นเจ้าพ่อภาคตะวันออกเฉียงเหนือในทศวรรษ 2500 และทศวรรษ 2510 โดยมีศักยภาพทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับสูงจนสามารถผูกขาดธุรกิจในพื้นที่หรือขยายการผูกขาดธุรกิจหลายประเภทออกไปสู่ระดับภูมิภาค ซึ่งอาศัยแหล่งเงินทุนที่หลั่งไหลเข้ามาในช่วงการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

5.5 การช่วงชิงผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจระหว่างกลุ่มอำนาจท้องถิ่นที่เติบโตในทศวรรษ 2490 และทศวรรษ 2510 สู่ความเป็น “เจ้าพ่อภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”

ในช่วงทศวรรษ 2510 อำนาจท้องถิ่นที่เกิดขึ้นในบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการเติบโตในลักษณะที่เป็นเจ้าพ่อมากขึ้น บรรดานักเลงได้ขยายอำนาจทางเศรษฐกิจจนบางกลุ่มสามารถผูกขาดธุรกิจครบวงจร ในขณะที่เดียวกันก็เข้ามามีความสัมพันธ์ทางการเมืองด้วยการสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ กลุ่มอำนาจท้องถิ่นใหม่ที่เติบโตขึ้นในทศวรรษ 2510 ด้วยการสั่งสมอิทธิพลและความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจได้ประกาศตัวเป็นเจ้าพ่อภาคตะวันออกเฉียงเหนือแทนที่กลุ่มอำนาจท้องถิ่นเดิมที่เติบโตขึ้นในทศวรรษ 2490 โดยพยายามเข้าไปแทรกแซงผลประโยชน์ของกลุ่มอำนาจท้องถิ่นเดิม และพยายามผูกขาดผลประโยชน์ที่นำรายได้มาอย่างมหาศาลในท้องถิ่นแต่เพียงกลุ่มเดียว เช่น ธุรกิจเหมืองแร่พลวง ซึ่งดึงดูดให้อำนาจท้องถิ่นกลุ่มต่าง ๆ เข้ามาแสวงหาผลประโยชน์จนก่อให้เกิดการรวมตัวและแบ่งตัวกันอย่างชัดเจนอันนำไปสู่การช่วงชิงผลประโยชน์ที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งอย่างรุนแรง

กลุ่มอำนาจท้องถิ่นใหม่ที่เติบโตขึ้นในช่วงทศวรรษ 2510 ได้แก่ เสี้ยจิว หรือนายจุมพล สุขภาวังยี บทบาทของเสี้ยจิวโดดเด่นขึ้นมาภายหลังการเสียชีวิตของหลงจู๊เกียงหรือนายชัย

⁷²“123 ลุยเมืองชลเหือกสุดท้ายของเจ้าพ่อ,” มติชนสุดสัปดาห์ (4 มีนาคม 2527): 12.

จึงประเสริฐ ต่อมากลุ่มเสียใจได้ประกาศทำทนายอำนาจกลุ่มตระกูลจึงประเสริฐซึ่งในขณะนั้นได้กลายเป็นเจ้าพ่อภาคตะวันออก

เสียใจ เดิมเป็นหัวหน้าคุมกระเป่ารถเมล์ เริ่มสร้างฐานะทางเศรษฐกิจจากการเป็นพ่อค้าสุกร ได้สร้างอิทธิพลและขยายอำนาจทางเศรษฐกิจออกไปด้วยการประกอบธุรกิจหลายประเภท เช่น โรงเลื่อย โรงสีข้าว บิมน้ำมัน โรงแรม และเป็นตัวแทนจำหน่ายสุราของภาคตะวันออก ธุรกิจเหล่านี้เสียใจได้อาศัยนักเลงที่เป็นเพื่อนรุ่นเดียวกันให้ช่วยดูแลผลประโยชน์ ได้แก่ กำนันเปี๊ยะหรือนายสมชาย คุณปลื้ม เสียล้นหรือนายอุทัย หิริสัจจะ และเสี่ยธง ซึ่งแต่ละคนมีบทบาทและจุดเด่นกันคนละอย่าง เช่น เสียใจมีเทคนิคทางการค้าสูงและแพรวพราวสามารถเข้าถึงผู้มีอำนาจและอิทธิพลในกรุงเทพฯ ที่ไปมาค้าขายได้ กำนันเปี๊ยะมีอุปนิสัยเป็นคนใจร้อน พุดจาตรงไปตรงมา แต่สามารถเข้าถึงชาวบ้านในท้องถิ่น เสียล้นเป็นผู้ประสานให้เสียใจและกำนันเปี๊ยะประนีประนอมกัน เนื่องจากทั้งสองคนมีอุปนิสัยใจร้อน โดยที่เสียใจได้มอบหมายให้นักเลงคนสนิทดูแลกิจการผลประโยชน์ของตน อันได้แก่ กำนันเปี๊ยะดูแลกิจการลูกจ้าง รับเหมาสร้างถนน เสียล้นดูแลกิจการฟาร์มกุ้งและปลา เสี่ยธงดูแลเกี่ยวกับการเป็นตัวแทนจัดจำหน่ายสุรา ในขณะที่เสียใจเองดูแลกิจการโรงแรมและศูนย์การค้า⁷³

เสียใจได้สร้างความสัมพันธ์กับนายทหารชั้นผู้ใหญ่ในกองทัพ และยกฐานะทางสังคมโดยเป็นผู้ให้การสนับสนุนลูกเสือชาวบ้านด้วยการบริจาคเงิน ซึ่งมีภรรยาของเสียล้นคนสนิทของเสียใจคือ นางประทีน หิริสัจจะ เป็นประธานลูกเสือชาวบ้านในภาคตะวันออก⁷⁴ นอกจากนี้เสียใจยังได้เข้ามามีบทบาททางการเมืองด้วยการเป็นหัวคะแนนให้กับนักการเมือง เช่น นายธรรมบุญ เทียนเงิน และนายบุญชู โรจนเสถียร พรรคกิจสังคม จนได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรี⁷⁵

ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มเสียใจและกลุ่มตระกูลจึงประเสริฐได้ปรากฏขึ้นเมื่อ เสียใจได้ประกาศทำทนายอำนาจกลุ่มตระกูลจึงประเสริฐที่หลงเหลือทายาทซึ่งเป็นผู้มีอิทธิพลรุ่นเดียวกับเสียใจ คือ นายประเสริฐ จึงประเสริฐ และ นายนคร จึงประเสริฐ

การช่วงชิงความเป็นเจ้าพ่อภาคตะวันออกระหว่างกลุ่มเสียใจและกลุ่มตระกูลจึงประเสริฐเริ่มส่อเค้าให้เห็นได้อย่างชัดเจนเมื่อเกิดการช่วงชิงผลประโยชน์ในการผูกขาดท่าเหมืองแร่พลวง

⁷³“คำสั่งพิฆาตดับอิทธิพลมืดเมืองชล,” มติชนสุดสัปดาห์ (12 ตุลาคม 2529): 5 - 6.

⁷⁴สังคีต พิริยะรังสรรค์ และผาสุก พงษ์ไพจิตร, *คอรัปชันกับประชาธิปไตย*, หน้า 208.

⁷⁵“คำสั่งพิฆาตดับอิทธิพลมืดเมืองชล,” มติชนสุดสัปดาห์ (12 ตุลาคม 2529): 5.

เนื่องจากแร่พลวง⁷⁶ มีความสำคัญที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจได้หลากหลาย โดยนำมาใช้ในอุตสาหกรรมหลายประเภท เช่น อุตสาหกรรมรถยนต์ อุตสาหกรรมทำแผ่นแบตเตอรี่ อุตสาหกรรมเคมี ผลิตภัณฑ์ยาง ตะกั่วพิมพ์ เครื่องเคลือบ พลาสติก สิ่งทอ ซีเมนต์ สี ผสมกับโลหะต่าง ๆ ใช้ในการหล่อสิ่งของเครื่องใช้และเครื่องประดับ อาทิ หล่อรูปปั้นขนาดเล็ก เริงเทียน เครื่องใช้บนโต๊ะอาหาร และใช้เป็นยุทธปัจจัยในทางทหาร ได้แก่ การทำกระสุนปืน เป็นต้น ความต้องการใช้แร่พลวงของโลกในอุตสาหกรรมต่าง ๆ จึงเพิ่มขึ้น⁷⁷สะท้อนให้เห็นได้จากปริมาณการส่งแร่และโลหะพลวงออกนอกประเทศของไทยในระหว่าง พ.ศ.2505 – 2516

---

⁷⁶พลวง เป็นโลหะสีขาวคล้ายเงิน มีลักษณะเป็นผลึกเห็นได้ชัด มีคุณสมบัติเฉพาะตัว คือ มีความแข็ง มีน้ำหนักมาก เปราะหืดตัวและขยายตัวได้น้อย และทนความร้อนสูง ทนต่อปฏิกิริยาเคมีได้เป็นพิเศษ เป็นตัวนำความร้อนได้เร็ว แต่สามารถรวมตัวกับโลหะอื่น ๆ เช่น ดีบุก นิเกิลและตะกั่วได้ดี

เกษม จันทรอุภพพงษ์, แร่พลวง (กรุงเทพมหานคร: กองเศรษฐศาสตร์นิเวศวิทยา กรมทรัพยากรธรณี, 2519), หน้า 1.

⁷⁷ศรีวิชา บุญญพิสิษฐ์, การผลิตและการค้าพลวง (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ข่าวพาณิชย์, 2518), หน้า 1 - 5.

ตารางที่ 5.2 แสดงปริมาณการส่งแร่และโลหะพลวงออกนอกประเทศ พ.ศ. 2505 – 2516

พ.ศ.	แร่พลวง (เมตริกตัน)	โลหะพลวง (เมตริกตัน)
2505	56	10
2506	1,029	51
2507	2,508	204
2508	2,646	110
2509	2,116	141
2510	2,415	110
2511	368	300
2512	1,251	175
2513	4,458	108
2514	4,590	22
2515	5,213	64
2516	6,319	45

ที่มา: เกษม จันทจรุญพงษ์, แร่พลวง หน้า 11.

แร่พลวงที่เป็นชนวนเหตุให้เกิดการชงชิงผลประโยชน์ระหว่างอำนาจท้องถิ่นกลุ่มเสียใจ และตระกูลจิ่งประเสริฐ มีที่มาจากกรณีที่ นายประโยชน์ เนื่องจำนงค์ กับพันเอกประยงค์ เสริมสุข ได้เข้าไปทำไม้ในพื้นที่กิ่งอำเภอป่อทอง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ซึ่งมีเนื้อที่กว่า 30,000 ไร่ ต่อมาได้เกิดเหตุที่วารถเคลื่อนย้ายไม้ติดหล่ม คนงานจึงช่วยกันขนหินขนาดใหญ่ข้างทางไปหนุนล้อและเห็นว่าหินดังกล่าวมีน้ำหนักมาก นายประโยชน์ เนื่องจำนงค์ จึงได้นำหินไปวิเคราะห์ปรากฏว่าเป็นแร่พลวง นายประโยชน์เก็บรักษาเรื่องนี้ไว้เป็นความลับพร้อมกับแสวงหาช่องทางทำแร่พลวง แต่ภายหลังเรื่องราวนี้ได้ทราบไปถึงชาวบ้านและบรรดาผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น โดยมีชาวบ้านเข้าไปบุกเบิกทำไร่เป็นจำนวนมาก ชาวบ้านคนแรกที่เข้าไปบุกเบิกได้แก่ นายกวย พันธุ์สนิท ต่อมากลุ่มอิทธิพลท้องถิ่นซึ่งได้แก่ นายสุชาติ สุขพันธ์ถาวร หรือผู้ใหญ่ยังแห่งกิ่งอำเภอ

บ่อทอง ได้เข้าไปขอซื้อที่ดินและตลาดเล็ก ๆ ที่นายกวยบุกเบิกไว้⁷⁸ หลังจากนั้นกลุ่มอำนาจท้องถิ่นที่สำคัญ ๆ ก็ได้เริ่มเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ในการทำเหมืองแร่พลวง ซึ่งได้แก่เสียจิวและกลุ่มตระกูลจิ้งประเสริฐ

บรรดากลุ่มอำนาจท้องถิ่นต่างพยายามเข้ามาร่วมหุ้นเพื่อทำเหมืองแร่พลวง โดยที่มีกลุ่มผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นเข้ามาร่วมจัดตั้งเป็นบริษัทสหบ่อทองพัฒนา จำกัด ถึง 75 คน ซึ่งเข้าร่วมเป็นกรรมการบริหาร มีจำนวนหุ้นทั้งหมด 50,000 หุ้น หุ้นละ 100 บาท ประกอบด้วยคณะกรรมการผู้ถือหุ้นดังนี้ นายหลี่ ประสมทรัพย์ เป็นประธานบริษัท นายเชาว์ บุญรอด เป็นเลขานุการ นายสุชาติ สุขพันธ์ถาวรหรือผู้ใหญ่เอี้ยกซึ่งเป็นสายของตระกูลจิ้งประเสริฐ ต่อมาการบริหารงานในบริษัทสหบ่อทองพัฒนา จำกัด ไม่ราบรื่น เนื่องจากผู้บริหารบางคนได้ทำการว่าจ้างคนงานของตนเองโดยตั้ง ค่าแรงเบิกจากบริษัทและมีการลักลอบขุดแร่พลวง การไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ดังกล่าวทำให้บริษัทประสบปัญหา และกลุ่มของเสียจิวได้เข้ามาพัวพันทำให้เกิดความปั่นป่วนในบริษัทมากขึ้น ในที่สุดได้แตกเป็นสองฝ่าย คือ นายสุชาติ สุขพันธ์ถาวรหรือกำนันเอี้ยกได้เข้าร่วมประสานผลประโยชน์กับกลุ่มเสียจิว ส่วนอีกฝ่ายหนึ่ง คือ กลุ่มสหบ่อทองพัฒนา จำกัด ซึ่งเป็นสายของตระกูลจิ้งประเสริฐ ภายใต้การนำของนายเฉลิมชัย เจริญสุขหรือ ผู้ใหญ่เอี้ยก อันประกอบไปด้วย นายนคร จิ้งประเสริฐ นายบรรทม เจริญสุข นายแสง จันทร์วงศ์ หรือ เสือแหง นายริน เกาะโพธิ์⁷⁹ เป็นต้น

การช่วงชิงผลประโยชน์ในเรื่องแร่พลวง ได้ก่อให้เกิดการรวมหัวและแบ่งหัวอำนาจระหว่างกลุ่มอำนาจท้องถิ่นอย่างชัดเจน เช่น นายสุชาติ สุขพันธ์ถาวรได้เข้าร่วมประสานผลประโยชน์กับกลุ่มเสียจิว ในขณะที่นายแสง จันทร์วงศ์ หรือ เสือแหง ซึ่งเคยเป็นคนสนิทของเสียจิวมาก่อน แต่ภายหลังได้เข้ามาอยู่ในสายของตระกูลจิ้งประเสริฐภายใต้การนำของนายเฉลิมชัย เจริญสุข หรือ ผู้ใหญ่เอี้ยก

ภายหลังการแตกเป็นสองฝ่ายทำให้พลตรีสุดสาย หัสติน ในฐานะอนุญาโตตุลาการได้เข้ามาแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งในเรื่องสัมปทานการขุดแร่ แต่พลตรีสุดสาย หัสติน กลับทำการผลักดันให้เสียจิว ผู้ใหญ่เอี้ยก และผู้บริหารระดับสูงของชลบุรี เข้าเป็นหุ้นส่วนในการรับสัมปทานขุดแร่ ทำให้

⁷⁸“ดับลูกชายเสียจิว ความคงกระพันของเจ้าพ่อ 10 เปอร์เซ็นต์,” มติชนสุดสัปดาห์ (26 กุมภาพันธ์ 2527): 8.

⁷⁹“123 ลุยเมืองชลเอือกสุดท้ายของเจ้าพ่อ,” มติชนสุดสัปดาห์ (4 มีนาคม 2527): 12.

กลุ่มตระกูลจึงประเสริฐไม่พอใจจึงได้จ่ายเงินสินบนจำนวน 10 ล้านบาทให้แก่หุ้นส่วนที่เป็นผู้บริหารระดับใหญ่ของชลบุรี เพื่อให้ถอนตัวและปล่อยให้กลุ่มเสียใจดำเนินการกันเอง⁸⁰

ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มเสียใจและกลุ่มตระกูลจึงประเสริฐในเรื่องการช่วงชิงผลประโยชน์การทำสัมปทานแร่พลวงได้นำไปสู่การประท้วงประท้วงกันอย่างเป็นทอด ๆ เมื่อ นายสุชาติ สุขพันธ์ถาวร หรือผู้ใหญ่ยัง ถูกลอบยิงจากคำสั่งของฝ่ายตระกูลจึงประเสริฐ ต่อมากลุ่มเสียใจตอบโต้ด้วยการส่งมือปืนมาลอบยิงนายเฉลิมชัย เจริญสุข หรือผู้ใหญ่เอี้ยก แคนนำคนสำคัญของฝ่ายตระกูลจึงประเสริฐ ตามที่นายปาน สุขภารังษี ลูกชายของเสียใจ ได้สั่งฆ่าผู้ถือหุ้นในบริษัทสหปอทองพัฒนา จำกัด 5 คน ซึ่งเป็นฝ่ายตระกูลจึงประเสริฐ⁸¹ อันเป็นการกระทำที่กลุ่มเสียใจต้องการตัดรากถอนโคนกลุ่มตระกูลจึงประเสริฐ

การแย่งชิงผลประโยชน์ในการผูกขาดทำเหมืองแร่พลวงระหว่างกลุ่มเสียใจและกลุ่มตระกูลจึงประเสริฐ เป็นตัวอย่างหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงการช่วงชิงอำนาจทางเศรษฐกิจ กลุ่มอิทธิพลใหม่ที่เกิดขึ้นในทศวรรษ 2510 เช่น กลุ่มเสียใจ ได้ทำลายกลุ่มอำนาจท้องถิ่นเดิมที่เติบโตขึ้นในทศวรรษ 2490 คือ กลุ่มตระกูลจึงประเสริฐ ซึ่งผลประโยชน์อันมหาศาลได้ดึงดูดให้กลุ่มอำนาจท้องถิ่นต่าง ๆ เข้ามาพัวพันจนนำไปสู่การแบ่งขั้วอำนาจที่ชัดเจน

สรุปได้ว่า นับตั้งแต่การประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจ พ.ศ.2504 เป็นต้นมา ได้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจในบริเวณภาคตะวันออก โดยที่รัฐบาลไทยได้รับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาภายใต้กระแสนิยมที่ต่อต้านคอมมิวนิสต์ นโยบายพัฒนาเศรษฐกิจเหล่านี้ ได้แก่ การส่งเสริมการลงทุนในภาคเอกชนและการจัดตั้งระบบวิสาหกิจโดยเอกชน เช่น การส่งเสริมอุตสาหกรรมป่าไม้ น้ำตาล แบงก์น้ำมันสำเร็จ ซึ่งเป็นการดำเนินนโยบายต่อเนื่องจากทศวรรษ 2490 การสร้างโรงกลั่นน้ำมันไทยออยล์ใน พ.ศ.2506 ที่อำเภออุดม อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี โครงการขยายเมืองชลบุรีในพ.ศ.2509 เป็นต้น

นโยบายการส่งเสริมการลงทุนในภาคเอกชนเหล่านี้ ทำให้ธุรกิจประเภทอื่นขยายตัวตามไปด้วย เช่น ธุรกิจการค้าที่ดิน ซึ่งได้เปิดโอกาสให้กลุ่มคนต่าง ๆ เข้ามาลงทุนประกอบกิจการ การเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ของกลุ่มคนต่าง ๆ ทำให้กลุ่มคนจำนวนนี้สามารถสร้างฐานะจนมีความมั่งคั่งร่ำรวย ซึ่งได้กลายเป็นกลุ่มอำนาจท้องถิ่นใหม่ที่เกิดขึ้นในทศวรรษ 2500 ได้แก่

ชาวจีนกลุ่มสิงห์ป่าซุง และหลงจู๊บริจจ และหมอบุรณทรัพย์ ได้เข้ามาจับจองพื้นที่ป่าและล่องละเมิดเข้าไปในเขตป่าสงวน จนกลายเป็นหลงจู๊เจ้าของไร่มันสำปะหลังที่มีขนาดใหญ่

⁸⁰ เรื่องเดียวกัน.

⁸¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 13.

ในขณะที่กลุ่มอำนาจท้องถิ่นเดิมที่เติบโตขึ้นเป็นเจ้าพ่อภาคตะวันออกเฉียงเหนือในทศวรรษ 2490 ซึ่งถูกคณะปฏิวัติปราบปรามครั้งใหญ่ภายใต้การนำของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ในพ.ศ.2502 สามารถกลับมาขยายอำนาจทางเศรษฐกิจในทศวรรษ 2500 และ 2510 ด้วยการผูกขาดธุรกิจบางประเภทในท้องถิ่นหรือขยายการผูกขาดธุรกิจหลายประเภทออกไปสู่นโยบายภูมิภาค กลุ่มอำนาจท้องถิ่นเดิมได้เข้าไปสร้างความสัมพันธ์กับอำนาจทางการเมืองในระดับประเทศ หรือสร้างเครือข่ายทางการเมืองด้วยการเข้าไปเป็นหัวคะแนนให้นักการเมืองในการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือเข้าสู่อำนาจการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยกลุ่มนี้จัดว่าเป็น“เจ้าพ่อภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ซึ่งมีความพยายามเข้าไปสร้างความสัมพันธ์กับอำนาจทางการเมืองและสร้างเครือข่ายทางการเมืองเพื่อค้ำจุนผลประโยชน์ขนาดใหญ่ของตนเอง ได้แก่ กลุ่มตระกูล สิงห์โตทอง กลุ่มตระกูลเนื่องจำนงค์ และกลุ่มตระกูลจึงประเสริฐ

ในทศวรรษ 2510 ได้เกิดกลุ่มอำนาจท้องถิ่นใหม่ซึ่งมีรากฐานจากการเป็นผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น และค่อย ๆ สร้างความเติบโตทางเศรษฐกิจจนจนสามารถผูกขาดธุรกิจแบบครบวงจรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและมีเครือข่ายทางการเมืองที่กว้างขวางขึ้น ด้วยการสนับสนุนนักการเมืองต่างถิ่นจนได้รับการเลือกตั้งให้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้แก่ เสี่ยจิว ซึ่งมีลักษณะของความเป็นเจ้าพ่อภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ใกล้เคียงกับในปัจจุบัน

กลุ่มอำนาจท้องถิ่นต่าง ๆ นับตั้งแต่ทศวรรษ 2500 ดำรงอยู่ได้ด้วยการมีอำนาจทางเศรษฐกิจ ในขณะที่เดียวกันแต่ละกลุ่มต่างพยายามรักษาอำนาจทางเศรษฐกิจของตนไว้ จึงได้แสวงหารูปแบบต่าง ๆ ในการพิทักษ์ปกป้องผลประโยชน์ เช่น การช่วงชิงผลประโยชน์ในเรื่องที่ดินระหว่างกลุ่มสิงห์ป่าซุงและกลุ่มหลงจู๊บรรจง ที่แต่ละฝ่ายต่างใช้อำนาจรัฐเข้ามาเป็นเครื่องมือในการกำจัดฝ่ายตรงข้าม หรือการพยายามช่วงชิงความเป็นเจ้าพ่อภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจผูกขาดธุรกิจการทำแร่เหมืองพลวงระหว่างกลุ่มของเสี่ยจิวและกลุ่มตระกูลจึงประเสริฐ โดยแต่ละฝ่ายต่างพยายามรวมหัวอำนาจทางเศรษฐกิจเพื่อแข่งขันกันช่วงชิงผลประโยชน์ และการพยายามสร้างเครือข่ายทางการเมืองเพื่อนำมาค้ำจุนผลประโยชน์ของกลุ่มตระกูลเนื่องจำนงค์ โดยอาศัยฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของบุคคลในตระกูล ทำการขยายธุรกิจแบ่งปันลำปะหลังออกไปด้วยการนำพันธุ์มันลำปะหลังไปแจกจ่ายให้แก่ชาวบ้านที่ภาคอีสาน

สรุปภาพรวมได้ว่า อำนาจท้องถิ่นได้มีพัฒนาการสู่ความเป็น“เจ้าพ่อภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ที่ใกล้เคียงกับในปัจจุบันในทศวรรษ 2510 โดยมีศักยภาพทางเศรษฐกิจในระดับสูงมากที่สามารถเข้าไปสนับสนุนนักการเมืองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

แผนภูมิที่ 5.1 พัฒนาการของอำนาจท้องถิ่นในบริเวณลุ่มแม่น้ำบางปะกงและชายฝั่งทะเลตะวันออก

พ.ศ. 2503 - 2516

